

Nr 170

Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74; given den 2 november 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De medelsbehov utöver gällande riksstat som nu kan överblickas bör sammanfattas i en proposition angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t den 6 september 1973 beslutat om särskilda propositioner som innefattar framställningar om anslag på tilläggsstat I (prop. 1973: 144 och prop. 1973: 145). Dessutom har Kungl. Maj:t den 12 oktober 1973 beslutat om en särskild proposition med förslag till vissa ekonomisk-politiska åtgärder som också innefattar framställningar om anslag på tilläggsstat I (prop. 1973: 165). Propositionerna innebär förslag till anslag på tilläggsstat I av 350,0 milj. kr., 279,6 milj. kr. resp. 1 544,0 milj. kr. eller sammantaget 2 173,6 milj. kr. I förevarande proposition föreslås anslag

av sammantaget 217,0 milj. kr. Således har i dessa fyra propositioner sammanlagt föreslagits anslag av 2 390,6 milj. kr. på tilläggsstat I för budgetåret 1973/74.

De framställningar om anslag på tilläggsstat som Kungl. Maj:t beslutar om i detta sammanhang tas in i dagens statsrådsprotokoll över justitie-, försvars-, social-, kommunikations-, finans-, utbildnings-, jordbruks-, handels-, inrikes-, civil- och industriärenden. Utdrag av dessa protokoll bör biläggas den gemensamma propositionen som *bilagor 1—12*. En sammanställning över av Kungl. Maj:t i denna proposition begärda anslag torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 13*.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t i en gemensam proposition förelägger riksdagen de förslag om anslag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 som framgår av nämnda utdrag av statsrådsprotokollet.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 1

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ÖDHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler de ärenden under justitiedepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

ANDRA HUVUDTITELN

D. Domstolsväsendet

[1] **D 8. Utrustning till domstolar m. m.** För budgetåret 1973/74 har till Utrustning till domstolarna m. m. anvisats ett reservationsanslag av 4,1 milj. kr. Reservationen¹ från föregående budgetår uppgick den 1 juli 1973 till 273 683 kr., varav 208 228 kr. disponeras av hovrätterna enligt beslut av Kungl. Maj:t under föregående budgetår för ändamål som avsågs med det tidigare anslaget Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet.

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1973 fattat beslut om vissa ändringar i domkretsindelningen i Stockholms län varvid beslutats att en ny tingsrätt skall inrättas i Handen den 1 januari 1974. Vidare har i juli 1973 fattats beslut om tidigareläggning av vissa byggnadsprojekt för domstolar. Nya projekt rörande bl. a. flyttning till och förhyrning av nya lokaler har aktualiserats och beräknas genomföras under budgetåret 1973/74. Ett ytterligare medelsbehov föreligger därför om 1 930 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustning till domstolar m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 1 930 000 kr.

¹ Anslaget Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[2] **1. Polishus m. m.** För budgetåret 1973/74 har till Polishus m. m. anvisats ett investeringsanslag av 87 milj. kr. Med beaktande av en disponibel reservation på anslaget vid ingången av budgetåret av 9,4 milj. kr. finns totalt 96,4 milj. kr. att tillgå.

I gällande investeringsplan för anslaget (prop. 1973: 1 bil. 4 s. 182) har för byggnadsobjektet Polisskolan Ulriksdal uppförts en kostnadsram av 13 920 000 kr. i prisläget den 1 april 1972, vilket motsvarar 14 150 000 kr. i prisläget den 1 april 1973.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelser den 18 juni och den 7 september 1973 hemställt om uppdrag att utföra ombyggnad av ytterligare ett kompanihus (byggnad 7) till lektionssalshus för polisutbildning inom en kostnadsram av 1,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1973. Medelsförbrukningen för budgetåret 1973/74 har beräknats till 1 milj. kr. Ombyggnaden är nödvändig för att ge lokaler för att genomföra högre poliskurs för viss polispersonal.

Med hänsyn till sysselsättningsläget har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 oktober 1973 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inom en kostnadsram av 1,4 milj. kr. utföra detta ombyggnadsarbete.

Genom beslut den 12 juli 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av polishus i Sollefteå, Skellefteå, Arvika, Hudiksvall och Kristinehamn. Kungl. Maj:t föreskrev att arbetena skulle utföras vid tid som bestäms med vederbörande länsarbetsnämnd och bedrivs med arbetskraft som skulle rekryteras efter samråd med arbetsförmedlingen.

Polishuset i Sollefteå omfattar 4 210 m² rumsyta och kommer att inrymma lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 9,6 milj. kr., varav 4,5 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Byggstart planeras ske i oktober månad 1973.

Polishuset i Skellefteå omfattar 5 325 m² rumsyta och kommer att inrymma lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 13 milj. kr., varav 6 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Byggstart planeras ske i oktober månad 1973.

Polishuset i Arvika omfattar 4 090 m² rumsyta och kommer att inrymma lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 11 150 000 kr., varav 5 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Byggstart har skett i september månad 1973.

Polishuset i Hudiksvall omfattar 4 490 m² rumsyta och kommer att inrymma lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 11 550 000 kr., varav 4,5 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Byggstart beräknas ske i november månad 1973.

Polishuset i Kristinehamn omfattar 5 243 m² rumsyta och kommer att inrymma lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 13 850 000 kr., varav 7 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Byggstart har skett i september månad 1973.

Genom beslut den 6 september 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra övningsbyggnad för rikspolisstyrelsen i Malmö inom en kostnadsram av 550 000 kr. och byggnad i Kungälv inom en kostnadsram av 150 000 kr., allt i prisläget den 1 april 1973. Kostnaderna kommer att belasta budgetåret 1973/74.

Kungl. Maj:t har den 19 oktober 1973 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av polishus i Trollhättan. Byggnaden omfattar en totalyta på 7 600 m² inom en byggnadsvolym på 23 000 m³ och avses inrymma lokaler för polisväsendet, åklagarmyndigheten, exekutionsväsendet och den lokala skattemyndigheten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna till 11,8 milj. kr., varav 4,9 milj. kr. beräknas belasta budgetåret 1973/74. Projekteringen bedrivs så att byggstart skall vara möjlig under december månad 1973.

Genom beslut den 26 oktober 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra om- och tillbyggnad av vissa tjänstelokaler för rikspolisstyrelsen i Stockholm inom en kostnadsram av 1 075 000 kr. Kostnaderna kommer att belasta budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Jag förordar, att kostnadsramen för byggnadsobjektet Polisskolan Ulriksdal i gällande investeringplan ändras till 15 550 000 kr. i prisläget den 1 april 1973. Inom denna ram rymms kostnaderna för ombyggnad av ytterligare en byggnad vid skolan.

För övriga här redovisade projekt har planering skett så att byggnadsarbetena, i sysselsättningskapande syfte, kan påbörjas under hösten och vintern 1973—1974. Nya kostnadsramar bör föras upp i investeringsplanen enligt följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1973-04-01 (1 000-tal kr.)	Beräknad medels- förbruk- ning 1973/74 (1 000-tal kr.)	Byggstart år/mån	Färdig- ställd år/mån
Polisskolan Ulriksdal	15 550	2 100	69—05	74—07
Polishus i Sollefteå	9 600	4 500	73—10	74—12
Polishus i Skellefteå	13 000	6 000	73—10	75—02
Polishus i Arvika	11 150	5 000	73—09	75—04
Polishus i Hudiksvall	11 550	4 500	73—11	75—08
Polishus i Kristinchamn	13 850	7 000	73—09	75—03
Polishus i Trollhättan	11 800	4 900	73—12	75—08
Övningsbyggnad i Malmö	550	550	73—10	74—03
Övningsbyggnad i Kungälv	150	150	74—02	74—04
Övningsbyggnad i Stockholm	1 075	1 000	74—02	74—09

Till viss del kan kostnaderna under innevarande budgetår för dessa byggnadsobjekt bestridas med tillgängliga medel. För att det beräknade medelsbehovet skall kunna täckas behövs dock en medelsanvisning av 35,7 milj. kr. på tilläggsstat.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polishus m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 35 700 000 kr.

[3] **2. Byggnadsarbeten för domstolsväsendet.** För budgetåret 1973/74 har till Byggnadsarbeten för domstolsväsendet anvisats ett investeringsanslag av 8 milj. kr. Reservationen på anslaget uppgick vid ingången av budgetåret till 1 669 048 kr.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 12 juli 1973 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att dels inom en kostnadsram av 7 525 000 kr. i prisläget den 1 april 1972 utföra om- och tillbyggnad för Karlstads tingsrätt och dels inom en kostnadsram av 3,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1972 utföra om- och tillbyggnad av tingshuset i Lund.

Byggnadsarbetena kan enligt styrelsen påbörjas såvitt avser Karlstads tingsrätt i april 1974 och såvitt avser Lunds tingsrätt i augusti 1974. Medelsförbrukningen innevarande budgetår har beräknats till 1,7 milj. kr. för Karlstads tingsrätt.

Genom beslut den 2 mars 1973 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera om- och tillbyggnad av tingshuset i Falun t. o. m. förslagshandlingar. Byggnadsstyrelsen har hemställt om uppdrag att utföra ifrågavarande om- och tillbyggnad inom en kostnadsram av 5,7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1973. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår beräknas uppgå till 1,3 milj. kr.

Departementschefen

I gällande investeringsplan bör föras upp en kostnadsram av 7 525 000 kr. i prisläget den 1 april 1972 för om- och tillbyggnad för Karlstads tingsrätt och en kostnadsram av 3,5 milj. kr. i samma prisläge för om- och tillbyggnad av tingshuset i Lund. Om- och tillbyggnadsarbetena avseende tingshuset i Falun beräknas kunna påbörjas i april 1974 och vara avslutade i september 1975. I investeringsplanen bör även föras upp en kostnadsram av 5,7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1973 för dessa om- och tillbyggnadsarbeten. Medelsförbrukningen för hela anslaget innevarande budgetår beräknas uppgå till 10 610 000 kr. Ett ytterligare medelsbehov föreligger således om 950 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för domstolsväsendet* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kr.

[4] **3. Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 8,4 milj. kr.

Genom särskilda beslut den 9 februari och den 29 juni 1973 bemyndigade Kungl. Maj:t i sysselsättningsskapande syfte kriminalvårdsstyrelsen att utföra vissa byggnadsarbeten för kriminalvården inom kostnadsramar om sammanlagt 12 519 000 kr.

Genom beslut den 29 juni 1973 bemyndigade Kungl. Maj:t kriminalvårdsstyrelsen att för anordnande av en frigångsavdelning till ungdomsanstalten Roxtuna utföra ombyggnadsarbeten inom en kostnadsram av 375 000 kr.

Genom beslut den 13 september 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra ombyggnad av vatten- och avloppsledning samt avloppsreningsverk vid fångvårdsanstalten Svartsjö inom en kostnadsram av 2,8 milj. kr.

Med hänsyn till dessa beslut bör nya kostnadsramar i prisläget den 1 april 1973 för följande objekt föras upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1973-04-01 (1 000-tal kr.)	Beräknad medelsför- brukning 1973/74 (1 000-tal kr.)	Byggstart- år/mån	Färdig- ställd år/mån
Asptuna (personalbyggnad)	325	298	73—10	74—05
Bergsäker (personalbyggnad)	323	269	73—05	73—11
Hall (fritidsbyggnad)	135	124	73—08	73—12
Hall (tillbyggnad av fritidsbyggnad)	150	150	73—09	74—02

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1973-04-01 (1 000-tal kr.)	Beräknad medelsför- brukning 1973/74 (1 000-tal kr.)	Byggstart år/mån	Färdig- ställd år/mån
Hall (matsals- och fritids- byggnad)	650	500	73—11	74—08
Hinseberg (förläggings- byggnader)	975	900	73—09	74—07
Hudiksvall (småindustri- verkstad)	300	300	73—11	74—04
Håga (personalbyggnad)	325	298	73—10	74—05
Håga (personal- och besöksrum)	700	500	73—11	74—07
Hällby (personalbyggnad)	325	280	73—06	74—02
Härlanda (garagebyggnad)	500	500	73—11	74—06
Kumla (förräds- och garagebyggnad)	200	200	73—10	74—04
Lindome (personalbyggnad)	325	298	73—10	74—05
Lärbro (reningsverk)	205	190	73—11	74—04
Malmö (ombyggnad av verkstad)	1 500	1 200	73—09	75—01
Norrtälje (personalbyggnad)	500	500	73—10	74—05
Norrtälje (ytterbelysning)	325	300	73—12	74—05
Roxtuna (frigångsavdelning i Linköping)	375	375	73—09	74—04
Skenäs (avhärdnings- anläggning)	150	150	73—10	74—02
Svartsjö (reningsverk m. m.)	2 800	2 800	73—12	74—05
Sörbyn (förläggingsbyggnad)	651	594	73—07	74—02
Tidaholm (personalbyggnad)	500	500	73—10	74—05
Tidaholm (ytterbelysning)	325	300	73—07	74—01
Tillberga (tillbyggnad av industrikontor)	200	200	73—11	74—03
Tillberga (ventilations- anläggning)	150	150	73—10	74—02
Torhult (personallokaler)	200	200	73—11	74—03
Tygelsjö (personalbyggnad)	135	124	73—07	74—01
Västergården (idrotts- anläggning)	325	299	73—11	74—03
Västergården (reningsverk)	500	500	73—11	74—07
Västerås (tillbyggnad av verkstad)	435	399	73—06	74—03
Ödevata (administrationsbygg- nad, kök och matsal)	250	250	73—11	74—05
Österåker (personalbyggnad)	435	417	73—11	74—06
Österåker (verkstadsskole- byggnad)	500	500	73—11	74—06

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag det ökade medelsbehovet under anslaget till 12 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

[5] **4. Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm.** För budgetåret 1973/74 har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 63 milj. kr. Med beaktande av en disponibel reservation på anslaget vid ingången av budgetåret av ca 7,1 milj. kr. finns totalt ca 70,1 milj. kr. att tillgå.

I gällande investeringsplan för anslaget (prop. 1973: 1 bil. 4 s. 188) har för ovannämnda byggnadsobjekt uppförts en kostnadsram av 220 milj. kr. i prisläget den 1 april 1972.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1973 föreslagit att kostnadsramen förs upp med 250 milj. kr. i prisläget den 1 april 1973, vilket innebär en höjning över index med 15,0 milj. kr. Ramhöjningen föranleds av merkostnader till följd av dels omprogrammering och omprojektering av lokaler för de enheter inom rikspolisstyrelsen som angavs i Kungl. Maj:ts skrivelse till byggnadsstyrelsen den 1 december 1972, dels oförutsedda miljöskyddsåtgärder för byggnadsarbetenas bedrivande m. m.

Byggnadsstyrelsen beräknar medelsförbrukningen på anslaget under 1973/74 till 90 milj. kr., varför ett ytterligare medelsbehov av avrundat 19 milj. kr. föreligger.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 19 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler de ärenden under försvarsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

FJÄRDE HUVUDTITELN

H. Övrig verksamhet

[1] **H 10. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 1956: 179, rskr 1956: 359). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet. Under budgetåren 1965/66—1971/72 anvisades medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst, medan medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt — fr. o. m. den 1 juli 1967 — för observatörer i FN-tjänst anvisades under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under reservationsanslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet hittills anvisats 491 365 000 kr. på tilläggsstat, varav 15,7 milj. kr. för att täcka utgifter för FN-styrkan på Cypern under tiden

den 15 december 1972—den 15 juni 1973 och för FN-observatörer under januari—juni 1973 samt för vissa oförutsedda utgifter (prop. 1973: 85 bil. 2, FöU 1973: 13, rskr 1973: 156).

Huvuddelen av ifrågavarande utgifter avses bli ersatta av FN. Intill den 1 september 1973 har från FN influtit 336 412 217 kr. Sveriges fordran hos FN enligt hittills framlagda krav uppgår f. n. till 37 932 034 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs riksstatens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Genom beslut den 14 juni 1973 har tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern förlängts längst intill den 15 december 1973. Utgifterna för tiden den 15 juni—den 15 december 1973 har beräknats till 1 835 000 kr. för månad eller sammanlagt 11 milj. kr. Dessutom bör 500 000 kr. beräknas som allmän medelsreserv med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenten på Cypern.

Antalet observatörer i FN-tjänst uppgick i september 1973 till 38. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till 275 000 kr. för månad eller för tiden juli—december 1973 sammanlagt ca 1 650 000 kr.

Vid utgången av juni 1973 kvarstod en behållning på ca 2,6 milj. kr. under anslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkor på Cypern och för observatörer uppgår alltså till ca 10,6 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Till följd av Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1973 rörande tjänstgöring i FN:s fredsstyrka i Mellersta Östern av en svensk beredskapsstyrka samt med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis bestrida utgifter för ifrågavarande ändamål från anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp framdeles.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen.

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 10 600 000 kr.

[2] **H 11. Övervakningskontingenten i Korea.** Efter förslag i prop. 1953: 234 anvisade riksdagen (SU 1953: 196, rskr 1953: 431) på tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 5 milj. kr. till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenten i Korea.

Den svenska repatrieringskontingenten upplöstes efter slutfört uppdrag den 1 mars 1954. Övervakningskontingentens uppdrag kvarstår

alltjämt men dess personal har reducerats avsevärt och uppgår nu till sju personer mot omkring 90 personer år 1955.

För övervakningskontingentens fortsatta verksamhet har riksdagen under anslaget Svenska övervakningskontingenten i Korea, fr. o. m. budgetåret 1972/73 benämnt Övervakningskontingenten i Korea, efter förslag av Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 20 280 000 kr. (jfr senast prop. 1972: 130 bil. 2, FöU 1972: 24, rskr 1972: 314). Hittills har alltså anvisats 25 280 000 kr. för ifrågavarande ändamål. De medel som anvisades senast beräknas täcka utgifterna för kontingentens verksamhet t. o. m. november 1973.

Det kan inte bedömas hur länge övervakningskontingenten i Korea behöver fortsätta sin verksamhet. Medel för verksamheten bör emellertid beräknas för tiden t. o. m. utgången av budgetåret 1973/74. Jag anser att kontingentens personalstyrka även i fortsättningen bör hållas så låg som möjligt.

För den fortsatta verksamheten räknar jag med ett medelsbehov av 92 000 kr. för månad. Vid utgången av budgetåret 1972/73 kvarstod en behållning på ca 400 000 kr. under anslaget. Anslagsbehovet för budgetåret 1973/74 uppgår därför till avrundat (1 100 000—400 000) 700 000 kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1973/74 måste betraktas som ungefärlig med hänsyn till svårigheterna att beräkna vissa utgiftsposter samt möjligheten av en avveckling av kontingentens verksamhet. Ett eventuellt behov av ytterligare medel får tillgodoses genom anlitanande av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om att täcka utgifter som bestrids på detta sätt bör få tas upp framdeles.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Övervakningskontingenten i Korea* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler ärende under socialdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[1] **10. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde.** Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen har efter särskild utredning konstaterat att statens bakteriologiska laboratoriums nuvarande telefonväxel inte har kapacitet att klara den hårda belastning som uppkommer vid t. ex. epidemier. En utbyggnad av befintlig växel är inte tekniskt möjlig, varför en ny växel måste installeras. Enligt styrelsen kan den befintliga lokalen för korskoppling behållas oförändrad och det nuvarande telefonistrummet utvidgas genom vissa ombyggnadsarbeten. Därutöver måste emellertid ett telestativrum om ca 100 m² byggas under huvudentrén till hus A. Byggnadsstyrelsen har uppskattat byggnadskostnaderna enligt prisläget den 1 april 1972 till 315 000 kr., varav ca 295 000 kr. för tillbyggnaden för telestativrum.

Departementschefen

Statens bakteriologiska laboratoriums nuvarande telefonväxel är ca 15 år gammal och dess kapacitet är otillräcklig. Då det inte är tekniskt möjligt att bygga ut den måste en ny växel installeras. Medel för utrust-

ning av en ny telefonväxel har för innevarande budgetår beräknats under laboratoriets utrustningsanslag.

En sådan installation fordrar vissa om- och tillbyggnadsarbeten. Kostnaderna härför beräknas till 340 000 kr. i prisläget den 1 april 1973. Utgifterna för byggnadsobjektet kan emellertid rymmas inom det till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde anvisade investeringsanslaget. Jag förordar därför att utgifterna får bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för anordnande av lokaler för en ny telefonväxel vid statens bakteriologiska laboratorium.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 4

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler ärende under kommunikationsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

SJÄTTE HUVUDTITELN

F. Diverse

[1] **F 9. Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland.** Genom beslut den 4 april 1973 godkände luftfartsverket — efter förslag från Scandinavian Airlines System (SAS) och Linjeflyg AB — ny inrikes flygtaxa att gälla fr. o. m. den 1 maj 1973. Den nya taxan medförde i stora drag lägre biljettpriser på de längre sträckorna medan vissa höjningar infördes på kortare sträckor. Omläggningen av flygtaxan föregicks av ett omfattande utredningsarbete inom flygbolagen.

Taxeomläggningen möjliggjordes genom att Kungl. Maj:t vidtog vissa ändringar i flygplatstaxan. Sålunda fastställde Kungl. Maj:t den 30 mars 1973 ny taxa för begagnande av statens flygplatser att gälla fr. o. m. den 1 maj 1973. Genom beslutet sänktes den inrikes passageraravgiften från 11: 50 kr. till 4: — kr. per passagerare. De minskade intäkter som härav följde för luftfartsverket kompenseras genom en höjning av den utrikes passageraravgiften från 23: — kr. till 30: — kr. per passagerare.

Genom detta beslut gavs inrikesflyget ett ökat ekonomiskt utrymme som medförde att relativt kraftiga sänkningar av flygtaxorna kunde åstadkommas för de längre sträckorna utan att de samtidigt ledde till mera påtagliga höjningar på de kortare avstånden.

De nya flygbiljettpriserna, som således började tillämpas den 1 maj, är sammansatta av ett baspris — som utgör den egentliga färdavgiften — samt av en inte obligatorisk avgift för platsreservation på 30: — kr.

Sedan den nya flygtaxan trätt i kraft visade det sig att den såvitt avsåg trafiken på linjer mellan Gotland och närmaste anknötningar på fastlandet fick vissa icke önskvärda återverkningar. Med hänsyn härtill beslöt Linjeflyg AB att fr. o. m. den 16 juni 1973 tillämpa vissa ändrade priser och rabatter i trafiken på Gotland.

I samband med genomförandet av den sålunda ändrade prissättningen förklarade Linjeflyg AB att det kunde förutses att ändringen kunde negativt påverka rörelseresultatet i Gotlandstrafiken i en utsträckning som inte kunde kompenseras genom prisåtgärder på andra linjesträckningar. Från statens sida förklarade man sig därvid beredd att under sådana omständigheter förelägga 1973 års riksdag förslag om särskilt anslag för täckande av rörelseunderskottet i trafiken.

Linjeflyg AB har i skrivelse den 17 oktober 1973 inkommit med beräkningar avseende underskottet i Gotlandstrafiken till följd av de förändrade priserna. På basis av tillgänglig passagerarstatistik och nu gällande pris och kostnadsläge beräknar *Linjeflyg* underskottet till preliminärt 2,4 milj. kr. för helår.

Ersättningen till *Linjeflyg AB* bör utbetalas med utgångspunkt i redovisad faktisk passagerarbeläggning och faktiskt rabattutnyttjande. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att luftfartsverket ges i uppgift att handha granskningen av det för utbetalningen erforderliga underlaget. En sådan uppgift ligger väl i linje med verkets nuvarande uppgifter som granskande och godkännande myndighet såvitt avser flygförctagens taxor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter och anvisningar för luftfartsverkets granskning av underlaget för utbetalningen som kan erfordras.

Jag föreslår att medel för täckande av ersättningen till *Linjeflyg AB* anvisas på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår under ett nytt reservationsanslag på sjätte huvudtiteln benämnt F 9. Ersättning till *Linjeflyg AB* för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland. Anslaget bör för budgetåret 1973/74 föras upp med 2,4 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de ärenden under finansdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[1] **11. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning.** För budgetåret 1973/74 har till Byggnadsarbeten för statlig förvaltning anvisats ett investeringsanslag av 190 milj. kr.

Kungl. Maj:t har i sysselsättningskapande syfte genom beslut den 30 augusti 1973 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra om- och tillbyggnad av förvaltningslokaler för vägförvaltningen i Älvsborgs län inom kvarteret Palmén i Vänersborg. Lokalprogrammet förutsätter tillbyggnad av en flygel som förbinder vägförvaltningens lokaler med nuvarande lokaler för vattendomstol och länslantmätare. Om- och tillbyggnaden ger ett lokaltillskott på ca 1 250 m² rumsyta. Kostnaderna har uppskattats till 4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1972. Byggnadsstyrelsen har beräknat att medelsförbrukningen under innevarande budgetår kommer att uppgå till ca 650 000 kr.

Jag förordar att ifrågavarande objekt förs upp på investeringsplan under förevarande anslag. Detta för inte med sig något behov av ytterligare medelsanvisning för budgetåret 1973/74, utan kostnaderna torde få bestridas med under anslaget tillgängliga medel.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna vad jag har förordat angående bestridande av utgifterna för om- och tillbyggnadsarbeten på förvaltningslokaler för vägförvaltningen i Älvsborgs län.

[2] **12. Inköp av fastigheter m. m.** För budgetåret 1973/74 har till inköp av fastigheter m. m. anvisats ett investeringsanslag av 25 milj. kr. Med beaktande av en på anslaget befintlig reservation fanns vid ingången av budgetåret 1973/74 ett belopp om ca 36,9 milj. kr. disponibelt.

Anslaget används efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall för fastighetsförvärv, bl. a. markinköp i samband med omlokalisering av statlig verksamhet och förvärv av tomtmark för landsstats- och polishus.

Av de för innevarande budgetår tillgängliga medlen har ca 26,5 milj. kr. disponerats för inköp av mark i Uppsala, Norrköping och Karistad för omlokaliserade myndigheter. Vidare har Kungl. Maj:t godkänt avtal om markförvärv för ombyggnad av tingshuset i Norrköping och för uppförande av polishus i Trollhättan. Kostnaden för ifrågavarande markförvärv uppgår till ca 1,6 milj. kr. Enligt tidigare godkända avtal har byggnadsstyrelsen att dessutom betala ut ca 420 000 kr. Kungl. Maj:t prövar f. n. avtal om förvärv av mark för polishus m. m. i Luleå samt för nybyggnad för tingsrätten i Växjö och länsstyrelsen i Kronobergs län. Dessa båda avtal innehåller kostnader för staten som uppgår till ca 3,9 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

I styrelsens planering återstår markförvärv för bl. a. återstående omlokaliseringens objekt av de vid 1971 års riksdag beslutade omlokaliseringarna till Borås och Gävle, tingshus i Lund, polishus i Värnamo och Sollentuna m. fl. till en beräknad kostnad av ca 27 milj. kr. En förstärkning av anslaget syns därför nödvändig. Styrelsen föreslår att 20 milj. kr. anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1973/74.

Departementschefen

F. n. finns på anslaget en behållning om ca 8,4 milj. kr. Vid godkännande av avtalen om markförvärv i Luleå och Växjö nedgår behållningen till ca 4,5 milj. kr. I beaktande av de markbehov som ännu kvarstår i samband med omlokaliseringen av statliga myndigheter och övriga beräknade behov anser jag att den kvarvarande behållningen på detta anslag inte är tillräcklig för att möta behoven under innevarande budgetår. I likhet med byggnadsstyrelsen förordar jag att ytterligare 20 milj. kr. anvisas.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Inköp av fastigheter m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten
för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av
20 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 6

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:et Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, och statsrådet Moberg anmäler de ärenden under utbildningsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74. Departementschefen anmäler därvid frågorna under punkterna 1, 2, 3, 6 och 7 och statsrådet Moberg frågorna under punkterna 4, 5 och 8. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

ÅTTONDE HUVUDTITELN

B. Kulturändamål

[1] **B 16. Bidrag till särskilda kulturella ändamål.** Ur det under denna rubrik på riksstaten uppförda reservationsanslaget, det s. k. kulturmedelsanslaget, utgår bl. a. det statliga stödet till de *sex större yrkesorkestrarna* i landet. Som förutsättning för statens bidrag till dessa föreskrivs med visst undantag att från kommun eller annat håll skall utgå bidrag med samma eller större belopp.

Bidrag till ifrågasvarande orkestrar för spelåret 1972/73 anvisades i juni 1972 ur det för motsvarande budgetår anvisade anslaget. Det var vid denna tidpunkt inte möjligt att helt överblicka orkestrarnas behov av bidrag för spelåret och det har därför liksom tidigare år förutsatts att efter spelårets slut ytterligare bidrag skulle kunna utgå i den mån omständigheter, som orkesterföretagen inte själva kunnat bestämma över, medfört inte förutsedda kostnadsökningar eller väsentligt minskade intäkter.

För spelåret 1972/73 har bidrag utgått till de sex orkestrarna med sammanlagt 10 353 000 kr. Uppgifter har nu getts in från orkestrarna angående det ekonomiska utfallet av verksamheten under nämnda spelår. Av dessa framgår att enligt orkestrarna behov föreligger av ytterligare bidrag med sammanlagt 2 412 000 kr. En del av det anmälda medelsbehovet är föranlett av ökade kostnader på grund av avtalsenliga lönehöjningar. Därjämte har redovisats ökade kostnader för arbetsgivaravgifter till riksförsäkringsverket (ATP m. m.).

Departementschefen

Det siffermaterial som redovisats av orkestrarna beträffande det ekonomiska utfallet av verksamheten under spelåret 1972/73 visar väsentliga kostnadsökningar främst till följd av avtalsenliga löneökningar. För täckande av i huvudsak dessa oförutsedda kostnadsökningar räknar jag med ett medelsbehov av ytterligare 1,8 milj. kr. spelåret 1972/73.

På riksstaten för innevarande budgetår har till bidrag till särskilda kulturella ändamål anvisats 27,7 milj. kr. Härav återstår till Kungl. Maj:ts disposition ett belopp som till största delen redan avsatts till andra ändamål. Därefter kvarstående medel bör reserveras för nu oförutsedda behov under resten av budgetåret 1973/74. Det av mig under denna punkt beräknade medelsbehovet 1,8 milj. kr. bör i stället täckas genom anvisande av ett anslag på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

[2] **B 28. Nationalmuseet: Förvaltningskostnader.** Inom Kina har sammanställts en utställning, benämnd "Arkeologiska fynd från Folkrepubliken Kina". Utställningen består av 385 föremål huvudsakligen i brons, keramik, jade samt guld och silver till ett av kineserna uppgett värde av ca 100 milj. kinesiska yuan eller ca 215 milj. kr. Föremålen härstammar från perioden pekingmannens tid till Yuandynastin omkring 1300-talet e. Kr. Samlingen avses visas i olika länder i Europa samt i Canada och Förenta staterna. Utställningen öppnades i Paris i maj 1973 och planeras därefter gå till London och Wien. Östasiatiska museet har erbjudits att före det utställningen går över till Amerika visa den i Stockholm under försommaren 1974.

Överenskommelse rörande utställningen har ingåtts mellan Folkrepubliken Kina och Frankrike och liknande överenskommelser har redan ingåtts eller förbereds med övriga berörda länder. Från kinesisk sida krävs att vederbörande land ansvarar för föremålen under transporten från föregående utställningsort och under vistelsen i landet i enlighet

med en särskild förteckning över varje föremål och dess värde, vilken är fogad till överenskommelsen. Om emellertid skada eller förlust orsakas av force majeure, skall ersättning betalas med endast 50 % av angivet värde. Den franska regeringen har tecknat försäkring för föremålets värde medan Storbritanniens och Österrikes regeringar valt att garantera eventuell skada eller förlust och att alltså inte betala någon försäkringspremie. Försäkringspremien i Sverige skulle komma att uppgå till ca 0,5 milj. kr.

Departementschefen

För att göra det möjligt att visa utställningen i Sverige bör väljas metoden att ställa statlig garanti, med 50 % reduktion vid force majeure, för ersättning vid skada på eller förlust av de i utställningen ingående föremålen i enlighet med de förut berörda önskemålen från kinesisk sida. Lämnandet av en sådan garanti kräver riksdagens medgivande eftersom fråga är om överenskommelse med främmande makt, innefattande ett eventuellt ekonomiskt åtagande. För det fall att ersättning bör utgå därför att utställningsföremål skadats eller förlorats bör utgifterna belasta förslagsanslaget Oförutsedda utgifter.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna att med Kina träffas överenskommelse om visning av utställningen "Arkeologiska fynd från Folkrepubliken Kina", innefattande garanti för värdet av de i utställningen ingående föremålen i enlighet med vad jag i det föregående förordat,
2. eventuell ersättning vid skada på eller förlust av föremål, som ingår i utställningen, bestrids på sätt jag i det föregående förordat.

D. Skolväsendet

[3] **D 8. Bidrag till driften av grundskolor m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett förslagsanslag av 4 011 milj. kr. Vid min anmälan av anslaget förordade jag att statsbidrag skulle utgå till kostnader för sådan tjänstledighet för lärare som avses i kungörelsen (1972: 448) om fackliga förtroendemän hos statsmyndigheter m. fl. I anslutning härtill redovisade jag att de kostnader för statsverket som var förknippade med detta kunde beräknas till ca 600 000 kr. Jag angav vidare att anslaget till följd av beräkningstekniken inte skulle påverkas av dessa ökade kostnader förrän budgetåret 1974/75. Medel för ändamålet beräknades i enlighet härmed inte under anslaget (prop. 1973: 1 bil. 10 s. 209—219, UbU 1973: 4, rskr 1973: 50).

Det har emellertid visat sig att kostnader för tjänstledigheten i fråga

uppkommit redan för redovisningsåret 1972/73. Dessa kostnader bör rätteligen — för undvikande av betydande administrativt merarbete — belasta anslaget redan innevarande budgetår. Jag räknar med att dessa ökade utgifter kan bekostas utan ytterligare medelsanvisning. Jag förordar därför att kostnaderna får bekostas av tillgängliga medel under förevarande förslagsanslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat angående bestridande av kostnader för lärares tjänstledighet för fackligt arbete.

E. Högre utbildning och forskning

[4] **E 49. Atomforskning.** I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett reservationsanslag av 24 360 000 kr. till atomforskning. Från detta anslag bestrids bl. a. större delen av kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska kärnforskningsorganisationens, CERN, program för en 300 GeV-accelerator (prop. 1971: 55, UbU 1971: 18, rskr 1971: 175). En mindre del av kostnaderna för Sveriges deltagande i detta program bestrids från förslagsanslaget Europeiskt samarbete inom kärnforskningen. CERN:s budget fastställs i schweiziska francs (SFr.). Kostnaderna för budgetåren 1972/73 och 1973/74 har beräknats efter en valutakurs om resp. 1,27 kr. och 1,26 kr. per SFr. Till följd av inträffade valutakursförändringar har emellertid bl. a. de kostnader som skall bestridas från förevarande anslag uppgått till ett belopp som avsevärt överstiger det som ursprungligen beräknades. För år 1973 uppgår dessa ytterligare kostnader till sammanlagt 827 000 kr., varav 383 000 kr. avser budgetåret 1972/73 och 440 000 kr. budgetåret 1973/74. Statens råd för atomforskning har hemställt om att medel motsvarande merkostnaderna ställs till rådets förfogande.

Med hänsyn till arten av de inträffade kostnadsökningarna och med beaktande av att bidraget till CERN:s program för en 300 GeV-accelerator utgör en stor andel av anslaget till Atomforskning bör, enligt min mening, ytterligare medel ställas till rådets förfogande. På tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 bör därför anvisas ytterligare 750 000 kr. under förevarande reservationsanslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Atomforskning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kr.

[5] **E 62. Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 73 milj. kr. Av beloppet disponerar enligt regleringsbrev byggnadsstyrelsen och tekniska högskolans i Stockholm

byggnadskommitté 20 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 52,9 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan (prop. 1973: 61 s. 31 och 35, UbU 1973: 21, rskr 1973: 135). Till Kungl. Maj:ts disposition står 100 000 kr.

Byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden har lagt fram förslag om nya och ändrade kostnadsramar för vissa inrednings- och utrustningsobjekt. För de förslag till nya och ändrade ramar som med hänsyn till föreliggande tidsplaner nu bör behandlas kommer jag i det följande att lämna en kortfattad redogörelse.

Stockholm

Nybyggnad för tandläkarutbildning m. m. En redovisning av byggnadsobjektet lämnades bl. a. i prop. 1971: 145 (bil. 6 s. 28 och 33). För organisationen av tandläkarutbildningen i Stockholm har lämnats en redogörelse i bl. a. prop. 1970: 122.

I utrustningsplanen är uppförd en delram av 15 milj. kr. I enlighet med vad jag tidigare anfört, bl. a. vid min anmälan av detta anslag för budgetåret 1972/73 (jfr prop. 1972: 28 s. 34), har planeringen av utrustningsanskaffningen för objektet skett med sikte på att resurser om sammanlagt 20 milj. kr. kan komma att ställas till förfogande.

Utrustningsnämnden har den 19 september 1973 redovisat ett förslag till definitiv kostnadsram för utrustning av nybyggnaden. Förslaget framgår av följande sammanställning.

Gemensam utrustning	1 875 000
Tandsjukvårdscentral	17 400 000
Laboratorier inom tandsjukvårdscentralen	875 000
Lokaler i landstingets laboratorie- och forskningsbyggnad (jfr prop. 1970: 122 s. 5)	1 230 000
Teknologi	2 020 000
Installationer, montage m. m.	750 000
	24 150 000

I de föreslagna beloppen ingår även utrustning för den utbildning av tandhygienister och den kommunala tandvård som kan komma att förläggas till nybyggnaden.

För anskaffning av en telefonväxel till nybyggnaden föreslår utrustningsnämnden en särskild delram av 445 000 kr.

Nordiska museet. I samband med anmälan av anslaget till byggnadsarbeten för vissa kulturändamål kommer departementschefen att redovisa ett förslag till nybyggnad av museilokaler på Julita gård för Nordiska museet m. m. Kostnaderna för inredning av den etapp av nybyggnaden, som byggnadsstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1973 fick i uppdrag att utföra, uppskattar styrelsen till 500 000 kr. Styrelsen föreslår att en delram av detta belopp förs upp i inredningsplanen.

Luleå

Högskolan. Intagningskapaciteten vid den maskintekniska och den geoteknologiska utbildningslinjen skall öka till resp. 200 och 100 nybörjarplatser läsåret 1975/76 (prop. 1971: 59 och prop. 1972: 37).

Av den redogörelse som lämnades i prop. 1973: 61 (s. 11) framgår att etapperna I—VIII av utbyggnaden för högskolan omfattar sammanlagt 24 700 m² programyta exkl. kapprum m. m. och 29 940 m² rumsyta.

I inredningsplanen finns uppförd en delram av 7 milj. kr. för högskolan (prop. 1973: 61 s. 29 och 34).

Utrustningsnämnden föreslår att den i utrustningsplanen uppförda delramen av 14,5 milj. kr. ersätts med två delramar av 31 315 000 kr. och 310 000 kr. för resp. undervisningsutrustning m. m. och telefonväxel samt en definitiv ram av 5 milj. kr. för särskild utrustning. Av kostnadsramen 31 315 000 kr. avser 11 090 000 kr. maskinteknisk utbildning och forskning, 14 020 000 kr. geoteknologisk utbildning och forskning samt 6 205 000 kr. gemensam utrustning.

Föredraganden

För att inredning och utrustning utan försening skall kunna anskaffas till de objekt som jag redogjort för i det föregående bör de i följande sammanställning angivna kostnadsramarna — i 1 000-tal kr. — föras upp i inrednings- och utrustningsplanerna.

Objekt	Förordad ram eller förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram	
		Definitiv ram	Delram
Inredning			
<i>Stockholm</i>			
Nordiska museet	+ 500		500
Utrustning			
<i>Stockholm</i>			
Nybyggnad för tandläkarutbildning m. m.	+ 7 850	22 850	
Telefonväxel i Huddinge	+ 445	445	
<i>Luleå</i>			
Högskolan	+ 10 500		25 000
Telefonväxel	+ 310		310

Den föreslagna ramen för *Nordiska museet* avser inredning av en första etapp av nybyggnad av museilokaler på Julita gård. Förslaget till utrustningsram för *högskolan i Luleå* avser definitiv ram för utrustning av etapperna I—VIII av nybyggnaderna för högskolan.

Vid planeringen av *nybyggnad för tandläkarutbildning m. m.* i Hud-

dinge har utrymme beräknats även för folktandvård och tandhygienistutbildning. De närmare förutsättningarna för verksamheten har ännu inte klarlagts. I avvaktan härpå och på att en överenskommelse träffas mellan staten och Stockholms läns landstingskommun har jag beräknat kostnaderna för den statliga delen av verksamheten i nybyggnaden till 22 850 000 kr.

Jag förordar att de ökade utgifter som hänger samman med här behandlade objekt får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[6] **14. Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag 14 102 000 kr. (prop. 1973: 1, bil 10, KrU 1973: 15, rskr 1973: 113). Medelsreservationen vid årets början uppgick till ca 1,3 milj. kr. I sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 föreslår byggnadsstyrelsen att ytterligare 8 milj. kr. anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Dessutom bör följande byggnadsobjekt, vilka sätts eller har satts igång av sysselsättningsskäl, redovisas för riksdagen i detta sammanhang.

Kostnaderna redovisas i det följande i prisläget den 1 april 1973 där inte annan prisnivå anges.

Nybyggnad av museilokaler på Julita gård för Nordiska museet m. m. Nordiska museet äger och förvaltar Julita gård i Södermanlands län. Byggnadsstyrelsen har den 28 maj 1973 redovisat systemhandlingar för nybyggnad av museimagasin, verkstäder, administrations- och utställningslokaler på Julita gård omfattande en rumsyta av 21 180 m². Totalkostnaden beräknas till ca 19 milj. kr. Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1973 åt byggnadsstyrelsen att utföra en nybyggnad inom en kostnadsram av 5,2 milj. kr. omfattande bl. a. magasinslokaler med en rumsyta av 6 970 m².

Om- och tillbyggnad av moderna museet i Stockholm. Nationalmuseets avdelning för nutida måleri och skulptur samt fotografi — moderna museet — är inrymd i det f. d. exercishuset på Skeppsholmen i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen har den 27 augusti 1973 redovisat förslagshandlingar för en om- och tillbyggnad av museets lokaler. Arbetena — som förutom en tillbyggnad med en rumsyta av 2 390 m² innefattar ombyggnad av museets nuvarande lokaler, vissa försörjningsåtgärder samt ombyggnad av restauranglokaler i byggnaden — har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 10 850 000 kr. Schaktarbeten för tillbyggnaden kan påbörjas under december 1973. Styrelsen beräknar att byggnadsarbetena kan vara avslutade till augusti 1975. Kungl. Maj:t uppdrog den 13 september 1973 åt styrelsen att utföra om- och tillbyggnaden.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag redovisat i det föregående bör i investeringsplanen föras upp följande nya kostnadsramar i 1 000-tal kr.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 73-04-01	Medelsförbrukning		Byggstart år-mån.	Färdigställe år-mån.
		Faktisk t. o. m. 73-06-30	Beräknad för 73/74 74/75		
Nybyggnad av museilokaler på Julita gård för Nordiska museet m.m.	5 200		3 000 2 000	73-12	74-09
Om- och tillbyggnad av moderna museet	10 850		2 000 6 000	73-12	75-08

Med hänsyn härtill och till den beräknade medelsförbrukningen i övrigt bör för budgetåret 1973/74 utöver vad som tidigare beräknats ytterligare 8 milj. kr. anvisas under detta anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

[7] **15. Radio- och televisionshus.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 2 780 000 kr. Medelsreservationen vid budgetårets början uppgick till 3 915 000 kr.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 föreslår byggnadsstyrelsen att under anslaget anvisas ytterligare 8 450 000 kr. på tilläggsstat I för innevarande budgetår. Det ökade medelsbehovet sammanhänger främst med nybyggnaden av TV-hus i Malmö, vilket objekt enligt statsmakternas beslut förts upp i investeringsplanen (prop. 1973: 85 bil. 6, KrU 1973: 19, rskr 1973: 143).

Departementschefen

Med hänsyn till den beräknade medelsförbrukningen finner jag att behov förligger av ytterligare medelsanvisning för innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Radio- och televisionshus* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 8 450 000 kr.

[8] **16. Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 180 milj. kr. (prop. 1973: 61, UbU 1973: 21, rskr 1973: 135). Medelsreservationen vid budgetårets början uppgick till drygt 18 milj. kr. Någon medelsanvisning på tilläggsstat beräknas f. n. inte bli erforderlig. Däremot bör *nybyggnad för kemi, etapp II, inom Chalmersområdet i Göteborg* redovisas i detta sammanhang.

Grundläggande utbildning, forskarutbildning och forskning i kemi vid universitetet i Göteborg och vid Chalmers tekniska högskola bedrivs f. n. i en byggnad på Chalmersområdet. Lokalerna i byggnaden, som togs i bruk år 1963 (prop. 1961: 83 s. 39), har en omfattning motsvarande en primär programyta av ca 15 000 m².

Byggnadsstyrelsen har den 23 januari 1973 redovisat förslagshandlingar för en andra etapp av nybyggnad för kemi. Kungl. Maj:t uppdrog den 25 maj 1973 åt styrelsen att projektera en, jämfört med förslagshandlingarna, begränsad byggnad. Projekteringen skulle ske med utgångspunkt i att utbildningen och forskningen i kemi vid universitetet och högskolan skulle disponera lokaler inom Chalmersområdet med en primär programyta av högst 18 800 m².

I en inom styrelsen den 4 september 1973 upprättad promemoria har redovisats ett byggnadsobjekt med en programyta — exkl. kapprum, etc. — av ca 3 500 m². Kostnaderna för objektet — som kan påbörjas under vintern 1973/74 — har av byggnadsstyrelsen uppskattats till 15 milj. kr. i prisläget den 1 april 1973.

För försörjningsåtgärder i samband med nybyggnaden har medel tidigare anvisats inom den i investeringsplanen uppförda kostnadsramen Försörjningsåtgärder inom Chalmers tekniska högskolas område (prop. 1973: 61 s. 8 och 14).

Föredraganden

Med hänsyn till sysselsättningsläget anser jag att ifrågavarande byggnadsobjekt bör påbörjas redan innevarande budgetår. I investeringsplanen bör föras upp följande, på byggnadsstyrelsens uppskattning grundade kostnadsram i 1 000-tal kr. i prisläget den 1 april 1973.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning					
	Kostnads- ram 73-04-01	Faktisk t. o. m. 73-06-30	Beräknad för		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
			73/74	74/75		
<i>Göteborg</i>						
Nybyggnad för kemi, etapp II	15 000		5 000	8 000	73-12	75-08

Jag räknar med att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t med en definitiv kostnadsberäkning för objektet.

Jag förordar att de ökade kostnader som hänger samman med nybyggnaden får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att godkänna vad jag förordat angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten vid universiteten m. m.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler de ärenden under jordbruksdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

NIONDE HUVUDDTITELN

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

[1] **B 15. Främjande av rennäringen.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 630 000 kr. Av beloppet disponeras 330 000 kr. för rennäringens katastrofskadeskydd.

Lantbruksstyrelsen

Renförlusterna inom vissa samebyar i Norrbottens län har varit betydande under vinterbetessäsongen 1972/73. Lantbruksstyrelsen har inhämtat uppgifter från lantbruksnämnden om behovet av medel för att täcka de inträffade förlusterna.

I nordsamebyarna fanns enligt 1972 års renlängd ca 29 000 renar. Medelsbehovet till ersättningar för uppkomna förluster kan enligt nämnden grundas på antagandet att halva renantalet har förlorats. I slutet av maj månad lät lantbruksnämnden verkställa en rekognoseringsflygning över Könkämä, Lainiovuoma och Saarivuoma samebyars fjällområden. Därvid kunde konstateras att påfallande litet antal renar fanns inom de vanliga vårbetesområdena. 5 000—7 000 renar observerades under flygningen. Vid en besiktning från helikopter den 26 juni inom motsvarande områden räknades 955 döda renar. Eftersom i regel endast en mindre del av alla döda renar kan upptäckas på detta sätt,

stod det klart att rendöden måste ha varit omfattande.

Lantbruksstyrelsen anser att oaktat att förlusterna inträffade under vintern 1972/73 bör bestämmelserna i det katastrofskadeskydd för rennäringen, som trädde i kraft den 1 juli 1973, tillämpas. Styrelsen beräknar renförlusterna i Könkämä, Lainiovuoma, Saarivuoma, Talma, Vitangi och Gällivare samebyar till ca 11 500 djur efter avdrag för normalförlust och viss självrisk. Med utgångspunkt i taxan för rovdjursdödade renar uppgår enligt lantbruksstyrelsen värdet av de ersättningsgilla förlusterna till 3,6 milj. kr. Eftersom det dock kan antagas att kommande renräkning och undersökning kommer att visa att även andra byar har åsamkats onormala förluster har ersättningsbeloppet beräknats till 4 milj. kr.

Departementschefen

De skador som åsamkats renskötseln under vintern 1972/73 har varit av betydande omfattning. Särskilt har de nordligaste samebyarna drabbats. För att begränsa skadorna har Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 1 350 000 kr. till olika skadeförebyggande åtgärder såsom nödutfodring och transporter. Trots att dessa åtgärder har vidtagits har betydande renförluster inte kunnat undvikas. I vissa fall beräknas inemot hälften av djuren ha dött. För att minska verkningarna av dessa förluster finner jag det skäligt att ytterligare statsbidrag utgår.

1973 års riksdag beslöt att fr. o. m. den 1 juli 1973 statligt stöd skall lämnas för att skydda renägarna mot ekonomiska förluster vid synnerligen svåra betesförhållanden (prop. 1973: 1 bil. 11 s. 34, JoU 1973: 1, rskr 1973: 86). Katastrofskadeskyddet innebär bl. a. att stöd skall kunna lämnas till renägare i form av ersättning för förlorade renar, utöver ordinarie avgång och viss självrisk, med samma belopp som för rovdjursskadade renar. Med hänsyn till de exceptionellt svåra betesförhållanden som rådde under vintern 1972/73 anser jag i likhet med lantbruksstyrelsen att katastrofskadeskyddets principer nu bör tillämpas, fastän beteskatastrofen inträffade före den 1 juli 1973.

Eftersom renförlusterna åsamkat renägarna stora ekonomiska förluster bör utbetalning av individuella ersättningar kunna ske så snart de enskilda renägarnas exakta förluster kan beräknas med utgångspunkt i kommande renräkning och resp. sameby kan sammanställa och vitsorda ersättningsanspråken. Varje renägars ersättningsberättigade förlust skall härvid prövas och godkännas av expert utsedd av lantbruksnämnden. Jag räknar med att 4 milj. kr. väl skall täcka behovet av medel för ändamålet.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av rennäringen* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

C. Jordbruksprisreglering

[2] C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. På riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 96 milj. kr. Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande ändamål. Från anslaget utgår vidare ersättning till jordbruket för dess förluster till följd av prisstoppet på vissa livsmedel.

Statens jordbruksnämnd

Statens jordbruksnämnd beräknade i mars 1973 inkomsterna av införselavgifter under regleringsåret 1973/74 till ca 418 milj. kr., varav ca 89 milj. kr. för fodermedel. Nämnden framhöll emellertid att de faktiska inkomsterna med hänsyn till bl. a. de starka fluktuationerna i importpriserna kunde komma att avvika väsentligt från dessa belopp. Den s. k. fördelningsplanen för inflytande införselavgifter omfattar 252,2 milj. kr. förutom inflytande avgifter från fodermedelsimporten. Vidare beräknades medelsbehovet för ändamål utanför fördelningsplanen till 95 milj. kr., varav 55 milj. kr. skulle användas för att sänka partipriset på konsumtionsmjölk och 12 milj. kr. beräknades för kostnader för mellanprislinjen på fårkött (prop. 1973: 96, JoU 1973: 25, rskr 1973: 232).

I skrivelse den 29 augusti 1973 har nämnden anmält att inflytande införselavgifter för regleringsåret 1973/74 på grund av höjda importpriser preliminärt beräknas till ca 232 milj. kr., varav ca 12 milj. kr. för fodermedel.

Departementschefen

Enligt jordbruksnämndens nuvarande beräkningar skulle således inflytande införselavgifter inte räcka till för ändamål utanför fördelningsplanen. I avvaktan på den fortsatta utvecklingen av avgiftsuppbörden bör därför enligt min mening statens jordbruksnämnd få disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret för ändamål utanför fördelningsplanen. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna bör den rörliga krediten fastställas till 120 milj. kr. Från detta anslag bör få bestridas räntekostnaderna för den rörliga krediten. Kungl. Maj:t bör få återkomma i ärendet i samband med proposition angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. fr. o. m. den 1 juli 1974.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. medge att statens jordbruksnämnd för ändamål utanför den s. k. fördelningsplanen för införselavgiftsmedel för regleringsåret 1973/74 får disponera en rörlig kredit på 120 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
2. medge att räntekostnaderna för nämnda kredit får täckas av medel från förslagsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1973/74.

G. Utbildning och forskning

[3] **G 14. Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 11,5 milj. kr. Av beloppet disponerar byggnadsstyrelsen 4,1 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 7,4 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit nya och ändrade kostnadsramar för vissa inredningsobjekt. För de förslag till nya och ändrade kostnadsramar som med hänsyn till föreliggande tidsplaner nu bör behandlas lämnar jag i det följande en kortfattad redogörelse.

Lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan

U l t u n a

Husdjursvetenskapligt centrum. I gällande inredningsplan har en delram av 5,5 milj. kr. tagits upp för detta objekt. På grundval av preliminära mängder har den totala kostnaden nu beräknats till 7,6 milj. kr., varav 1,1 milj. kr. för djurburar. Med hänsyn till att upphandlingstiden blir lång och kostnadsstegringar kan befaras, föreslår styrelsen att en delram av 7,6 milj. kr. förs upp i inredningsplanen.

Djurstallar, Kungsängen. Kungl. Maj:t uppdrog den 11 maj 1973 åt byggnadsstyrelsen att utföra byggnadsobjektet inom en kostnadsram av 7 650 000 kr. i prisläget den 1 april 1972. Byggnadsstyrelsen föreslår att en definitiv ram av 1 150 000 kr. förs upp i inredningsplanen för inredningskostnaderna för djurstallarna.

Bibliotek, nybyggnad. Genom beslut den 28 september 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnaden inom en kostnadsram av 10 275 000 kr. Med hänsyn till leveranstider för viss inredning till biblioteket bör en delram av 350 000 kr. föras upp i inredningsplanen.

S k a r a

Fältstation. På grundval av prop. 1973: 107 har statsmakterna beslutat att inrätta en fältstation för veterinärmedicin och lantbruksvetenskap i Skara. Viss verksamhet avses påbörjas redan under år 1974. Styrelsen föreslår att en delram av 400 000 kr. tas upp i inredningsplanen för budgetåret 1973/74.

Skogshögskolan

U m e å

Skogshögskolan, nybyggnad. Enligt statsmakternas beslut skall skogs-

högskolan omlokaliseras till Umeå, Uppsala och Garpenberg med huvuddelen till Umeå. Viss del av högskolan flyttar redan under år 1973 in i provisoriska lokaler vid universitetet i Umeå. Styrelsen föreslår att en delram av 200 000 kr. avseende skogshögskolan i Umeå förs upp i inredningsplanen.

Sysselsättningsobjekt

I gällande inredningsplan har tagits upp en delram av 500 000 kr. avseende inredning av vissa byggnadsobjekt, som tidigare lagts av sysselsättningsskäl budgetåren 1971/72 och 1972/73. Byggnadsstyrelsen föreslår att detta belopp höjs med 340 000 kr. avseende bibliotek i Alnarp. Kungl. Maj:t har den 29 juni 1973 uppdragit åt styrelsen att utföra vissa objekt i sysselsättningsstimulerande syfte under vintern 1973/74. För inredning av ifrågasvarande projekt föreslås att delramen höjs med ytterligare 2 milj. kr. till sammanlagt 2 840 000 kr.

Departementschefen

För att inredning utan försening skall kunna anskaffas till de objekt som redovisas i det föregående bör de i följande sammanställning angivna kostnadsramarna föras upp i inredningsplanen.

Inredningsobjekt	Förordad ram eller ändring av tidigare ram (1 000-tal kr.)	Kostnadsram (1 000-tal kr.)	
		Definitiv ram	Delram
Lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan			
<i>Utluna</i>			
Husdjursvetenskapligt centrum	+ 2 100		7 600
Djurstallar, Kungsängen	+ 1 150	1 150	
Bibliotek, nybyggnad	+ 350		350
<i>Skara</i>			
Fältstation	+ 400		400
Skogshögskolan			
<i>Umeå</i>			
Skogshögskolan, nybyggnad	+ 200		200
Sysselsättningsobjekt budgetåren 1971/72 och 1972/73	+ 340	840	
Sysselsättningsobjekt budgetåret 1973/74	+ 1 000		1 000

Jag förordar att de ökade utgifter som hänger samman med här behandlade objekt får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna vad jag förordat i det föregående angående bestridande av utgifter för inredning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[4] 17. **Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 45 milj. kr. Anslaget disponeras i enlighet med en investeringsplan, som upptar av riksdagen godkända kostnadsramar för de i planen ingående objekten.

Byggnadsstyrelsen hemställer att följande objekt tas upp i investeringsplanen för budgetåret 1973/74.

Lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan

U l t u n a

Bibliotek, nybyggnad. Kungl. Maj:t uppdrog den 27 oktober 1972 åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad av bibliotek för lantbruksvetenskap och veterinärmedicin på Ultunaområdet i Uppsala. Den primära programytan uppgår till 3 200 m², varav högst 1 500 m² avser utrymmen för bibliotekets nyttjare och biblioteksfunktioner och resten bokutrymmen. Det för högskolorna gemensamma biblioteket förläggs i anslutning till det nyuppförda undervisningshuset. Genom beslut den 28 september 1973 har Kungl. Maj:t medgivit tidigareläggning av objektet inom en kostnadsram av 10 275 000 kr. i prisläget den 1 april 1973.

Departementschefen

Genom beslut den 28 september 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra den av styrelsen redovisade nybyggnaden av bibliotek, inkl. försörjningsåtgärder, vid Ultuna inom en kostnadsram av 10 275 000 kr. i prisläget den 1 april 1973. Objektet tidigarelades av selsättningsskäl. Schaktningsarbeten m. m. beräknas starta före vintern. Vid dimensioneringen av det lantbruksvetenskapliga och veterinärmedicinska biblioteket har hänsyn tagits till att viss del av skogshögskolan kommer att förläggas till Ultuna. En kostnadsram av 10 275 000 kr. i prisläget den 1 april 1973 bör föras upp i investeringsplanen för innevarande budgetår för objektet bibliotek, nybyggnad.

Utgifterna under innevarande budgetår för ovan nämnda byggnadsobjekt bör kunna rymmas inom det till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. anvisade investeringsanslaget. Jag förordar därför att utgifterna får bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för nybyggnad av bibliotek för lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan.

IV. STATENS UTLÄNINGSFONDER

[5] **9 a. Lånefonden för insamling av skogsfrö.** Vid 1949 års riksdag (prop. 1949: 2, JoU 1949: 2, rskr 1949: 21) beslutades att en statlig lånefond, benämnd lånefonden för insamling av skogsfrö, skulle inrättas. Som kapital för fonden har på tilläggsstat II till riksstaterna för budgetåren 1948/49, 1953/54, 1955/56, 1958/59 och 1959/60 anvisats investeringsanslag om sammanlagt 2 milj. kr.

För utlåning från fonden kommer under hösten 1973 att vara tillgängligt knappt 1 milj. kr.

Skogsstyrelsen

Skogsvårdsstyrelserna planerar att under hösten 1973 och vintern 1974 samla in grankott i stor omfattning. Lagren av granfrö är f. n. små och den ovanligt rikliga kottsättningen detta år måste därför utnyttjas för att säkerställa skogsbrukets behov av gott utsäde för de närmaste årens skogsodlingar. Intervallen mellan goda kottår hos gran är i regel längre än 7 år.

De höga krav på selektivitet som kännetecknar den moderna skogsfröanskaffningen innebär att kostnaderna för denna i dag är betydligt högre än på 1950- och 1960-talen. Skogsvårdsstyrelsernas kapitalbehov för ifrågavarande verksamhet den närmaste säsongen beräknas till ca 6 milj. kr. och lånebehovet till 4 milj. kr. Lånefonden för insamling av skogsfrö bör därför förstärkas med 3 milj. kr.

Lån kan med gällande bestämmelser beviljas bl. a. för inköp eller insamling samt transport av barrträdkott, ollon och lövträdsfrö. Numera sker en omfattande import av granfrö. Ändamålen med lånen föreslås därför utvidgas att gälla även inköp av barrträdsfrö.

Departementschefen

Riktlinjerna för skogsvårdsstyrelsernas frö- och plantproduktion godkändes av 1960 års riksdag (prop. 1960: 106, BevJoU 1960: 1, rskr 1960: 326). Enligt dessa skall verksamheten drivas affärsmässigt och i form av en från den övriga verksamheten skild rörelse. Rörelsen skapar emellertid inte ekonomiskt utrymme för omedelbar finansiering av större fröinsamlingsaktioner vid de få tillfällen sådana är möjliga.

Enligt min mening är det nödvändigt att skogsvården intensifieras. En förutsättning härför är bl. a. att tillräcklig mängd skogsfrö av hög kvali-

tet finns tillgänglig. Därför är det angeläget att möjligheter skapas för insamling i stor omfattning av frö då tillgången på kott är god i skogsbestånden. Förutsättningarna för att erhålla en riklig skörd av granfrö under den närmaste tiden beräknas vara goda.

Skogsvårdsstyrelsernas behov av medel för ifrågavarande verksamhet har sedan budgetåret 1948/49 tillgodosetts genom lån från lånefonden för insamling av skogsfrö. De disponibla medlen i fonden uppgår f. n. till ca 1 milj. kr., medan skogsvårdsstyrelsernas lånebehov det närmaste året beräknas till ca 4 milj. kr. Jag föreslår därför att fonden tillförs ytterligare 3 milj. kr.

Jag har ingen erinran mot skogsstyrelsens förslag att ändamålen med lånen utvidgas att omfatta även inköp av barrträdsfrö.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela de särskilda föreskrifter som kan föranledas av bifall till vad jag nu förordat.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden för insamling av skogsfrö* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler ärende under handelsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

B. Främjande av utrikeshandeln m. m.

[1] **B 2. Handelssekreterare.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 13 120 000 kr. (prop. 1973: 1 bil. 12, NU 1973: 16, rskr 1973: 94). Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid de 22 svenska handelssekreterarkontor, som f. n. finns i utlandet.

Vid min anmälan i prop. 1972: 31 (s. 20) av fråga om inrättande av Sveriges exportråd uttalade jag, att från handelskamarhåll kunde komma att aktualiseras fråga om omvandling av handelskammare till handelssekreterarkontor. Jag förklarade mig beredd att inleda sådana överläggningar med kamrar som så önskade och som arbetar på marknader där handelssekreterarverksamhet kan vara motiverad. Riksdagen lämnade detta uttalande utan erinran (NU 1972: 27, rskr 1972: 187).

Med hänvisning till uttalandet har handelskammaren i Bryssel begärt sådan överläggning.

Den svenska handelskammaren i Belgien och Luxemburg grundades år 1960 i Bryssel. Kammaren har ca 360 medlemmar varav ca 120 i Sverige. Kammarens verksamhet som serviceorgan för handeln mellan Sverige och Belgien—Luxemburg och intresseorgan för sina medlem-

mar leds av en verkställande direktör som till sitt förfogande har fem fast anställda och sex tillfälligt anställda tjänstemän samt två statsstipendiater.

Jag har efter att ha hört Sveriges exportråd i frågan funnit att marknaden är av sådan storlek och art att det finns behov av att upprätthålla en specialiserad kommersiell serviceverksamhet där. I förhandlingar med kammaren har jag därvid, med förbehåll för nödvändiga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen nått enighet med kammaren om att omvandla den till handelssekreterarkontor fr. o. m. den 1 januari 1974. Under år 1974 kvarstår handelskammaren övergångsvis som en förening vars medlemmar får samma service av handelssekreterarkontoret som de nu får av kammaren. Med utgången av år 1974 övergår rätten att använda namnet handelskammare till handelssekreterarkontoret.

Omvandling av handelskammaren till handelssekreterarkontor beräknas för staten medföra en kostnad under innevarande budgetår som uppgår till 344 000 kr., varav 25 000 kr. för utrikeshandelsstipendier till praktikanter vid kontoret.

Vid beräkningen av statens kostnader har utgångspunkten varit att den del av verksamheten som är att betrakta som normal handelssekreterarverksamhet skall kunna bedrivas vid minst oförändrad ambitionsnivå. Med beaktande av den beräknade förbrukningen av redan anvisade medel behöver ytterligare 250 000 kr. anvisas för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelssekreterare* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler ärende under inrikesdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

ELFTE HUVUDTITELN

E. Bostadsbyggande m. m.

[1] **E 8. Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har på riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 5 milj. kr. Anslaget utgör också ram för beviljande av särskilda eftergifter av äldre statslån. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1973: 400) om statligt stöd till allmänna samlingslokaler som trädde i kraft den 1 juli 1973. Före nämnda dag gällde kungörelsen (1957: 367) om statslån till anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. samt i regleringsbrev 1960/61 givna bestämmelser om rekonstruktionsbidrag.

Kungl. Maj:t har föreskrivit att vissa under våren 1973 beviljade lån för avhjälpande av ekonomiskt trångmål, vilka inte rymdes inom den för budgetåret 1972/73 fastställda ramen för långivningen, skall avräknas mot ifrågavarande anslag. Dessa beslut avser sammanlagt ett lånebelopp av ca 3 milj. kr.

Bostadsstyrelsen har i skrivelse den 17 augusti 1973 meddelat att ansökningar om lån för avhjälpande av ekonomiskt trångmål och rekonstruktionsbidrag på sammanlagt ca 5,5 milj. kr., vilka kommit in till

statens nämnd för samlingslokaler före den 1 juli 1973, har överlämnats till samlingslokaldelegationen. Stöd till dessa lånesökande kan numera utgå endast i form av upprustningsbidrag och särskild eftergift.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 anfört att medel för beslut om upprustningsbidrag under innevarande budgetår bör stå till förfogande i den ursprungligen avsedda omfattningen, dvs. intill ett belopp av 5 milj. kr. Detta bör enligt styrelsen ske genom att föreskriften om avräkning av vissa lån mot anslaget upphävs.

Departementschefen

Den för budgetåret 1973/74 gällande ramen för beviljande av upprustningsbidrag och särskilda eftergifter, 5 milj. kr., har till ett belopp av 3 milj. kr. tagits i anspråk redan före den 1 juli 1973. I enlighet med vad bostadsstyrelsen har anfört bör medel för upprustningsbidrag under innevarande budgetår stå till förfogande i den omfattning som ursprungligen avsågs. Jag förordar därför att ramen vidgas med 3 milj. kr. och alltså bestäms till 8 milj. kr.

De i det föregående nämnda lånebeloppen om tillhoppa 3 milj. kr., som skall avräknas mot den vidgade ramen, betalas inte ut från förevarande anslag. Anslaget behöver därför inte ökas till följd av ramvidgningen.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att beslut om upprustningsbidrag och särskilda eftergifter av äldre lån meddelas inom en ram av 8 000 000 kr. under budgetåret 1973/74.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler ärende under civildepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

DRIFTBUDGETEN

TOLFTE HUVUDTITELN

E. Kartväsendet

[1] **E 1. Kartverket: Allmänna kartarbeten.** Under denna anslagsrubrik har för finansiering av programmet Allmänna kartarbeten på riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisats ett reservationsanslag av 30 215 000 kr. (prop. 1972: 1 bil. 14 s. 101, CU 1972: 7, rskr. 1972: 70) avseende verksamhetsåret 1973.

Rikets allmänna kartverk har i skrivelse 1973-05-15 hemställt att ytterligare 935 000 kr. anvisas för programmet Allmänna kartarbeten för att täcka kostnader för dubblering av vissa tjänster samt successiv överflyttning till Gävle av vissa arbetsmoment i anslutning till omlokaliseringen till Gävle sommaren 1975.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet för dubblering av vissa tjänster på kartverket inför en successiv överflyttning till Gävle av vissa arbetsmoment inom kartframställningen och därav föranledda lokalkostnader m. m. till 525 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kartverket: Allmänna kartarbeten* på tilläggsstat I till
riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag
av 525 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:et Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

T. f. chefen för industridepartementet, statsrådet Löfberg, anmäler de ärenden under industridepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 och anför.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

E. Förenade fabriksverken

[1] **2. Finansiering av stirlingprojektet.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1973/74.

I prop. 1972: 85 (s. 47) och 1972: 130 (s. 59) lämnades redogörelser för förenade fabriksverkens (FFV) medverkan i utvecklingen av stirlingmotorn. Kortfattat kan stirlingmotorn beskrivas som en energiomvandlare med extern, kontinuerlig förbränning, som ger motorn följande karakteristiska egenskaper: låg halt av skadliga avgaser, låg ljud- och vibrationsnivå samt låg bränsleförbrukning kombinerad med flerbränsleegenskaper, dvs. förmåga att utnyttja ett stort antal olika typer av bränslen.

Enligt beslut av 1972 års riksdag (prop. 1972: 85 bil. 10, NU 1972: 35, rskr 1972: 198) medgavs FFV rätt att solidariskt med Kockums mekaniska verkstads AB (Kockum) teckna borgen för lån i Sveriges investeringsbank AB till KB United Stirling (Sweden) AB & Co (United Stirling) intill ett belopp av 19 milj. kr. Vidare anvisades ett investeringsanslag av 5 250 000 kr. för bestridande av statens andel av stirlingmotorprojektets kostnader för budgetåret 1971/72.

Enligt ytterligare beslut av 1972 års riksdag (prop. 1972: 130 bil. 10, NU 1972: 67, rskr 1972: 320) medgavs FFV rätt att solidariskt med Kockum teckna borgen för lån till United Stirling intill 7 milj. kr. Vidare anvisades ett investeringsanslag av 4,4 milj. kr. för bestridande av statens andel av stirlingsmotorprojektets kostnader för budgetåret 1972/73.

Förenade fabriksverken

FFV har i skrivelse den 28 september 1973 hemställt om ytterligare medel för bestridande av kostnaderna för statens andel av United Stirlings utvecklingskostnader under budgetåret 1973/74. FFV hemställer vidare om rätt att tillsammans med Kockum teckna solidarisk borgen för bolagets ytterligare upplåning i Sveriges investeringsbank AB. I skrivelsen anför FFV i huvudsak följande.

FFV, Husqvarna AB och Kockum ingick i juni 1968 ett samarbetsavtal om vidareutveckling av stirlingsmotorn. Samarbetet organiserades i form av ett kommanditbolag, det nyss nämnda United Stirling. Bolaget träffade i juni 1968 ett licensavtal med N.V. Philips Gloeilampenfabrieken (Philips), Nederländerna. Husqvarna AB inträdde till en början inte i bolaget, eftersom utvecklingsarbetet primärt skulle koncentreras på en stirlingsmotor av storleksordningen 200 hk och Husqvarna AB:s intresse helt var knutet till motorer av en storlek som passade i Husqvarna AB:s tillverkningsprogram och produktsortiment. Senare arbeten med att få fram även en mindre motor har lett till att Husqvarna AB under våren 1973 inträtt i bolaget som delägare till en begränsad del. Husqvarna AB arbetar f. n. tillsammans med FFV med produktionsförberedelser rörande denna motor.

Utvecklingsarbetet vid United Stirling har rönt ett ökande internationellt intresse från motor- och fordonstillverkare. Intresset för stirlingsmotorer har även accentuerats av att Ford Motor Company i USA i juli 1972 tecknat kontrakt med Philips om dels utveckling av en personbilmotor hos Philips, dels en omfattande licens för exploatering av stirlingsmotorer.

Som tidigare anförts av FFV har delägarna i United Stirling för avsikt att långsiktigt knyta ytterligare intressenter till United Stirling. Det syns också delägarna angeläget att t. ex. genom nya intressenter införliva sakkunskap beträffande tillverkning och marknadsföring av tyngre motorer. Sedan en längre tid har därför förhandlingar förts med tänkbara delägare och samarbetspartner. Förhandlingar om sådant nära samarbete är i långt framskridet skede.

Utvecklingsarbetet har fortsatt planenligt. Beslut om typutformning av en 200 hk motor har fattas under år 1972. De delmål som uppställts har i stort uppnåtts inom angivna tids- och kostnadsramar.

Nästa beslutstidpunkt i projektet är planerad till första halvåret 1974. Finansieringen av utvecklingsarbetet under perioden från mitten av år 1971 till mitten av år 1974 är baserad på 50 % upplåning och 50 % av ägarna direkt tillskjutet kapital.

Ramen för hittills beviljat lån till United Stirling utgör 19 milj. kr., som också utnyttjats. United Stirlings behov av ytterligare upplåning fram till mitten av år 1974 uppgår till 15 milj. kr. FFV har tidigare medgivits rätt att teckna solidarisk borgen tillsammans med Kockum intill ett totalt belopp av 26 milj. kr. FFV:s behov av ytterligare rätt att teckna borgen uppgår således till 8 milj. kr. Härigenom skulle det totala upplånade kapitalet och FFV:s rätt att teckna solidarisk borgen uppgå till 34 milj. kr.

Under förutsättning av att FFV får tillstånd att teckna solidarisk borgen för nämnda 8 milj. kr. beräknas FFV:s andel i av delägarna direkt tillskjutna medel för utvecklingsarbetet för budgetåret 1973/74 utgöra 2 milj. kr. FFV framhåller — under hänvisning till nödvändigheten av att vid projekt av denna storleksordning anlägga ett långsiktigt betraktelsesätt — att det är angeläget att FFV liksom föregående budgetår erhåller ett investeringsanslag, t. v. utan krav på avskrivning.

Departementschefen

Jag har i prop. 1972: 85 och prop. 1972: 130 lämnat en redovisning av FFV:s samarbete med Kockum i United Stirling för utveckling av den s. k. stirlingmotorn och betonat betydelsen av motorns speciella egenskaper för miljön och för ett flexibelt bränsleutnyttjande. Arbetet med motorn är planerat att leda fram till serieproduktion omkring slutet av 1970-talet.

Med hänvisning till att verksamheten bedrivs planerligt och till vad jag här och i tidigare propositioner anfört anser jag det väsentligt att utvecklingsarbetet fortsätts. Först resultatet av nu pågående arbete och situationen efter ingångna samarbetsavtal ger underlag för att pröva organisation och finansiering av projektets fortsatta verksamhet på längre sikt. Denna prövning bör enligt min mening äga rum under nästa år.

Sveriges Investeringsbank AB har tidigare beviljat United Stirling lån på 19 milj. kr. mot borgen. Enligt vad jag erfarit har nu bolaget beviljats en ytterligare kredit på 15 milj. kr. mot borgen. Riksdagen har som förut nämnts medgivit att FFV solidariskt med Kockum får teckna borgen på tillsammans 26 milj. kr. jämte ränta. FFV bör medges rätt att teckna ytterligare borgen solidariskt med Kockum på 8 milj. kr. jämte ränta så att borgen kan lämnas för hela den beviljade krediten på 34 milj. kr.

Som jag framhållit i nämnda propositioner, är det med hänsyn till

projektets risk, storlek och långsiktighet ett klart motiverat behov att kapital ställs till förfogande utan krav på omedelbar förräntning och amortering. Som redovisades i prop. 1972: 85 beräknade FFV sitt medelsbehov fr. o. m. den 1 juli 1971 fram till nästa beslutstillfälle i projektet, som nu är fastställt till första halvåret 1974, till 14—15 milj. kr. Hittills har för budgetåren 1971/72 och 1972/73 investeringsanslag på sammanlagt 9 650 000 kr. beviljats. Med hänsyn till att projektets finansiering till 50 % sker med upplånade medel och 50 % tillskjuts direkt av Kockum och FFV i lika delar, har FFV nu beräknat för budgetåret 1973/74 behövt investeringsanslag till 2 milj. kr. Jag förordar att FFV anvisas ett investeringsanslag av denna storlek, t. v. utan krav på avskrivning. Därmed kommer investeringsanslagen under en treårsperiod att uppgå till 11 650 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att medge förenade fabriksverken att solidariskt med Kockums mekaniska verkstads AB teckna borgen för lån till KB United Stirling (Sweden) AB & Co intill 8 000 000 kr. jämte ränta,
2. till *Finansiering av stirlingsprojektet* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

F. Statens vattenfallsverk

[2] 1. **Kraftstationer m. m.** På riksstaten för budgetåret 1973/74 har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 1 318 milj. kr.

Statens vattenfallsverk

I sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 redogör statens vattenfallsverk för kostnadsutvecklingen inom sitt verksamhetsområde under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 1 318 milj. kr.

De genomsnittliga prisstegringarna inom landet har under de senaste åren varit 6 à 8 %. Löne- och personalkostnader har som en följd av avtalsenliga löne- och förmånsförbättringar stigit väsentligt mer än tidigare. Denna allmänna utveckling har lett till att vattenfallsverkets kostnader för såväl drift- som investeringsverksamhet ökat kraftigt. Ökningen har varit större än vad som har varit möjligt att möta med rationaliseringar. Priserna på vissa komponenter och utrustning till kraftanläggningar har också stigit kraftigare än vad som svarar mot den genomsnittliga prisuppgången.

Byggnadskostnadsindex för värmekraftanläggningar belyser utvecklingen under de senaste åren. Detta index, som har tagits fram genom

sammanvägning av index för olika materialgrupper, mekanisk och elektrisk utrustning samt löner, har under tiden januari 1971—januari 1973 stigit från 187,6 till 219,1, vilket svarar mot en årlig ökning med 8,1 %. Mycket talar för att den hittills konstaterade årliga procentuella kostnadsökningen kommer att bli ytterligare något större under kommande år beroende på den sannolika prisutvecklingen för järn- och stålvaror och arbetskostnader.

Vattenfallsverkets investeringsram för budgetåret 1973/74 uppgår till 1 287 milj. kr. inkl. medel för sådana arbeten som enligt Kungl. Maj:ts beslut igångsatts under år 1973 av sysselsättningsskäl. Verkets medelsbehov för innevarande budgetår beräknas nu till 1 375,1 milj. kr., vilket överstiger den fastställda investeringsramen med 88 milj. kr.

Större delen av det ökade medelsbehovet — 68 milj. kr. — beror på lönc- och prisstegringar, som inte har kunnat kompenseras genom teknisk utveckling och rationalisering och på kontraktensliga tillägg enligt indexklausuler. Ökningen motsvarar 6,5 % av det tidigare i 1972 års prisläge anmälda medelsbehovet för motsvarande investeringsobjekt.

Resterande 20 milj. kr. avser förskottsbetalningar i samband med upphandling av urananrikningstjänster. Förenta staternas atomenergi-kommission tillkännagav våren 1973 genomgripande ändringar av de s. k. kriterier som reglerar villkoren för försäljning av anrikningstjänster. Anrikningskontrakt för ett kärnkraftaggregat skall i fortsättningen tecknas minst åtta år före första leverans av det anrikade uranet, dvs. minst nio och ett halvt år före aggregatet tages i drift. Vidare skall erläggas en förskottslikvid uppgående till ca 15 milj. kr. och fördelad på tre år med första delbetalning när kontraktet undertecknas.

För aggregat som nu är under byggnad eller beställning och som har behov av anrikat uran under den närmaste åttaårsperioden gäller vissa övergångsbestämmelser. Tillämpningen av dessa bestämmelser innebär att anrikningskontrakt för det tredje och fjärde aggregatet i Ringhals och det första aggregatet i Forsmark måste tecknas senast den 31 december 1973 och att anrikningskontrakt för det andra aggregatet i Forsmark måste tecknas senast den 30 juni 1974. Förskottslikviderna för anrikningstjänster avseende de båda aggregaten i Ringhals, vilka finansieras över verkets investeringsanslag, kräver ett extra medelstillskott av 10 milj. kr. under budgetåret 1973/74.

Anrikningstjänster för senare utbyggnader kan förmodligen också erhållas från Sovjetunionen och möjligen även från en framtida europeisk anrikningsanläggning. Det har emellertid ännu inte varit möjligt att klarlägga förutsättningarna för upphandling av anrikningstjänster från annat håll än Förenta staterna. För att en viss handelsfrihet skall kunna bibehållas vad beträffar idrifttagningen av kärnkraftaggregat under första delen av 1980-talet är det därför angeläget att beslut fattas om

upphandling av anrikningstjänster för en del ännu inte beslutade aggregat. Denna handlingsfrihet bör omfatta ett tredje aggregat i Försmark samt ytterligare två aggregat för drifttagning under åren t. o. m. år 1984. I överensstämmelse med de amerikanska upphandlingsvillkoren måste anrikningskontrakt för dessa aggregat tecknas vid sådana tidpunkter att förskottslikvider om 10 milj. kr. blir erforderliga redan under budgetåret 1973/74. I det fall planerade kärnkraftutbyggnader flyttas fram till en senare tidpunkt gäller dessa förskott även för den senarelagda utbyggnaden. Om utbyggnaden däremot inte kommer till stånd, sker ingen återbetalning av erlagda förskott. Beslut om förskottslikvider binder dock inte statsmakterna vad gäller senare ställningstaganden till eventuella kärnkraftutbyggnader.

Departementschefen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 har statens vattenfallsverk anmält behov av medel på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1973/74. Verket hänvisar därvid dels till de pris- och lönestegringar som har inträffat sedan föregående beräkningstillfälle, dels till ändrade villkor för upphandling av urananrikningstjänster i Förenta staterna, enligt vilka köparen bl. a. måste erlagga viss förskottslikvid redan vid tidpunkten för anrikningskontraktets undertecknande.

Enligt vattenfallsverkets beräkningar har medelsbehovet för innevarande budgetår ökat till sammanlagt 1 375,1 milj. kr., vilket överstiger den av Kungl. Maj:t medgivna investeringsramen med 88 milj. kr. Av den totala ökningen beror 68 milj. kr. på fördyringar av det pågående investeringsprogrammet och 20 milj. kr. på förskottsbetalningar på grund av erforderlig upphandling under detta budgetår av anrikningstjänster i Förenta staterna.

Jag har såvitt gäller fördyringen med 68 milj. kr. av det tidigare beslutade investeringsprogrammet inte något att erinra mot vattenfallsverkets beräkning och förordar att de medel som behövs för att kompensera kostnadsökningen ställs till verkets förfogande under budgetåret 1973/74.

De stora gasdiffusionsanläggningarna i Förenta staterna har hittills svarat för större delen av världens försörjning med anrikat uran till kärnkraftreaktorer. Leveranskontrakt har också kunnat tecknas på för köparen förmånliga villkor, som inneburit frihet för köparen att anpassa leveranserna till sina faktiska behov.

Med ett ständigt stigande behov av anrikat uran i världen kommer emellertid kapaciteten hos de amerikanska anläggningarna snart att bli otillräcklig. I syfte bl. a. att säkerställa den långsiktiga planeringen och finansieringen av nya anrikningsanläggningar har Förenta staternas atomenergikommission numera skärpt villkoren för försäljning av anrikningstjänster. Reaktorägaren måste i fortsättningen förbinda sig att för

en tidsperiod av omkring tio år göra inköp av på förhand fixerade kvantiteter anrikningstjänster. Vidare måste kontrakt tecknas minst åtta år före leverans av anrikat uran till den första bränslesatsen samt en viss del av kostnaden betalas i förskott under tre år närmast efter kontraktets ingående. Med hänsyn till att det tar ca två år efter leverans av anrikat uran till den första bränslesatsen innan reaktorn kan tas i kommersiell drift, måste reaktorägare som vill försäkra sig om anrikningstjänster från Förenata staterna göra bindande åtaganden ca tio år före idrifttagningen av ett nytt kärnkraftaggregat.

De nya villkoren innebär för vattenfallsverkets del att anrikningskontrakt för de under byggnad varande tredje och fjärde aggregaten i Ringhals måste tecknas senast den 31 december 1973. I samband därmed skall verket betala 10 milj. kr. motsvarande en tredjedel av den föreskrivna förskottslikviden. Om handlingsfriheten beträffande idrifttagningen av nya kärnkraftaggregat under första delen av 1980-talet skall kunna bibehållas är det enligt verket i den nu rådande situationen också nödvändigt att teckna kontrakt om leverans av anrikat uran till två ännu inte beslutade aggregat redan under innevarande budgetår. Härför krävs ytterligare 10 milj. kr.

Under budgetåret 1973/74 behöver anrikningskontrakt tecknas också för de båda kärnkraftaggregat i Forsmark som f. n. byggs av Forsmarks kraftgrupp AB, i vilket staten genom vattenfallsverket äger 74,5 % av aktierna.

Jag delar vattenfallsverkets uppfattning att upphandling av anrikat uran måste ske på ett sådant sätt att handlingsfriheten på kärnkraftområdet bevaras. Den nya situation som har uppkommit på marknaden för anrikningstjänster nödvändiggör åtaganden även i fråga om två reaktorer som ännu inte är beslutade eller fast planerade. Jag vill understryka, att vad jag nu har sagt inte innebär något ställningstagande i fråga om utbyggnaden av dessa båda reaktorer.

Emellertid bör enligt min mening upphandlingen av anrikningstjänster till samtliga av verket angivna reaktorer ske genom det år 1972 bildade bolaget Svensk kärnbränsleförsörjning AB, i vilket staten genom vattenfallsverket ingår som delägare. Jag återkommer till denna fråga i det följande. Jag avser därvid att förorda åtgärder, som syftar till att göra möjligt för kärnbränslebolaget att genomföra bl. a. ifrågakvarande upphandlingar. Vid bifall härtill bortfaller behovet av särskilda medel från investeringsanslaget till kraftstationer m. m. för förskottsbetalningar. I enligt härmed har jag också räknat ner vattenfallsverkets behov under innevarande budgetår av medel för kapitaltillskott till Forsmarks kraftgrupp AB med 7 milj. kr. av totalt 10 milj. kr. som har beräknats för förskottslikvider i samband med tecknandet av anrikningskontrakt för bolagets båda aggregat.

Investeringsanslaget till kraftstationer m. m. bör i enlighet med vad

jag här har anført räknas upp med sammanlagt (68 000 000—7 000 000) 61 milj. kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kraftstationer m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 61 000 000 kr.

[3] **Statlig säkerhet för Svensk kärnbränsleförsörjning AB.** Våren 1972 fastställde statsmakterna (prop. 1972: 57, NU 1972: 39, rskr 1972: 200) allmänna riktlinjer för verksamheten på kärnbränsleförsörjningens område. I samband därmed godkändes ett konsortialavtal mellan statens vattenfallsverk, Sydsvenska kraft AB och Oskarshamnsverkets kraftgrupp AB om bildande av ett aktiebolag med uppgift att främja landets försörjning med kärnbränsle. Avtalet gäller för tiden den 1 juli 1972 —den 31 december 1982 och förlängs automatiskt med femårsperioder såvida inte uppsägning sker två år före avtalstidens utgång. Aktiekapitalet i bolaget — f. n. 100 000 kr. — är fördelat med 50 % på vattenfallsverket och 25 % på var och en av de övriga kontrahenterna. Ordförande i bolagets styrelse utses av Kungl. Maj:t. Bolaget — Svensk kärnbränsleförsörjning AB — inledde sin verksamhet i början av år 1973.

Svensk kärnbränsleförsörjning AB

I skrivelse den 18 oktober 1973 hemställer Svensk kärnbränsleförsörjning AB om en statlig säkerhet till ett belopp av 250 milj. kr. för bolagets åtaganden i samband med upphandlingar av kärnbränsle.

Bolaget framhåller inledningsvis att den pågående utbyggnaden av kärnkraft i Sverige baseras på leveranser av anrikat uran från Förenta staterna. Enligt det svensk-amerikanska atomsamarbetsavtalet åtar sig Förenta staterna att fram till år 1996 tillhandahålla anrikningstjänster för de elva svenska kraftreaktorer som beräknas vara i drift omkring år 1980. Inom ramen för avtalet har hittills anrikningskontrakt träffats för sex reaktorer.

För kontraktering av anrikningstjänster till reaktorer efter nämnda elva erfordras en ändring av regeringsavtalet med Förenta staterna. Avtalet kommer i den nya lydelsen — till skillnad från vad som nu gäller — inte att innebära förhandsgaranti om leveranskontrakt. Nya kontrakt väntas således kunna träffas endast i mån av tillgång till kapacitet. Enligt uppgift beräknas den nuvarande amerikanska anrikningskapaciteten — inkl. vissa kapacitetshöjande åtgärder — komma att bli fullteknad redan omkring årsskiftet 1974—1975. Vidare har de kommersiella villkoren för kontraktering av anrikningstjänster ändrats.

Bolaget framhåller att kraftindustrin i västvärlden härigenom ställts

inför en ny situation. Särskilt den långa beställningstiden, som innebär att anrikningskontrakt måste träffas innan beslut fattas om uppförandet av en reaktor, och bindningen till fasta kvantiteter innebär betydande planeringsproblem. Inom såväl amerikansk som västeuropeisk och japansk kraftindustri har man diskuterat olika arrangemang av pool-typ som skulle kunna ge deltagarna vissa möjligheter att anpassa sin upphandling av anrikningstjänster till ändrade behov.

Inom bolaget har övervägts möjliga åtgärder för svensk kraftindustris del. Övervägandena har lett fram till slutsatsen att bolaget bör undersöka möjligheterna att för delägarnas gemensamma räkning anskaffa en kvantitet anrikat uran som reservlager för landets kraftsystem mot slutet av 1970-talet. Kvantiteten bör motsvara en första härd till en stor kraftreaktor. Enligt bolagets uppfattning skulle ett sådant lager motverka de för kraftföretagen negativa effekterna av den nya situationen i Förenta staterna och allmänt öka handlingsfriheten på kärnbränsleförsörjningens område. Med hänsyn till marknadsutvecklingen bör kontrakt om ifrågavarande leveranser slutas redan nu.

Anskaffning av ett reservlager avses komma att finansieras genom upplåning. Bolagets löpande kostnader för lagringen (räntekostnader, förvaring m. m.) avses komma att täckas genom bidrag från delägarna.

Sovjetunionen är f. n. den enda alternativa leverantören av anrikningstjänster. 1970 års svensk-sovjetiska atomsamarbetsavtal möjliggör legoanrikning för svensk räkning vid sovjetiska anläggningar. Förhandlingar äger rum mellan bolaget och vederbörande sovjetiska exportorganisation om leverans av viss kvantitet anrikningsarbete. Den aktuella upphandlingen är i storleksordningen 125 milj. kr., inkl. kostnaden för naturligt uran.

Som nämnts avser bolaget att finansiera anskaffningen av det anrikade materialet genom upplåning. Eftersom bolaget har begränsade egna tillgångar behöver särskild säkerhet ställas. Med hänsyn till att en upphandling av denna natur tjänar ett allmänt intresse anser bolaget det vara rimligt att säkerhet ställs av staten. Den säkerhet som behövs är av två slag: dels borgen för lån som bolaget tar upp för att finansiera inköp av naturligt uran och anrikningstjänster, dels säkerhet för att bolaget fullgör sina betalningsförpliktelser mot leverantören.

Även andra slag av upphandlingar för en eller flera delägares räkning kan komma att visa sig lämpliga. Den statliga säkerheten bör enligt bolagets uppfattning ge visst utrymme även för sådana engagemang. Med hänsyn härtill föreslås beloppet för säkerheten till 250 milj. kr.

Med hänsyn till att en statlig säkerhet för lån som bolaget tar upp för att finansiera upphandlingarna kan komma att behöva tas i anspråk under lång tid har det ansetts rimligt att delägarnas förpliktelser såvitt avser täckandet av kostnader för lånen skall gälla utan att begränsas av konsortialavtalets giltighetstid. En förbindelse om delägarnas ansvar i

nämnda hänseende bifogas bolagets framställning. Enligt förbindelsen åtar sig de icke-statliga delägarna i bolaget gentemot staten att tillskjuta medel för täckande av bolagets kostnader för lån för vilka den statliga säkerheten gäller. Förbindelsen innehåller ett motsvarande åtagande från statens vattenfallsverks sida gentemot nämnda delägare med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande. Medlen skall tillskjutas med fördelning mellan delägarna som dessa överenskommer i samband med beslut om upphandling.

Vid bedömningen av den risk som ställandet av säkerhet för ifrågasvarande upphandlingar skulle innebära för statens del bör enligt bolaget beaktas även värdet av det realiserbara lagret, som kan antas komma att uppgå till samma storleksordning som anskaffningskostnaden.

Departementschefen

Svensk kärnbränsleförsörjning AB bildades år 1972 med uppgift bl. a. att främja en samordnad upphandling av kärnbränsle för svensk kraftindustri. Det förutsattes att verksamheten till en början skulle inriktas på planering och utredningar. Enligt det konsortialavtal som träffades mellan delägarna gavs bolaget möjligheter att fungera även som ett instrument för kraftföretagens upphandling, men detta bedömdes mindre aktuellt vid tidpunkten för bolagets bildande.

Under det senaste året har marknadsförutsättningarna ändrats i vad avser upphandling av anrikningstjänster. Således har villkoren för anrikning av uran i Förenta staterna, som hittills svarat för praktiskt taget hela västvärldens behov, väsentligt skärpts. Jag har nyss redogjort här för vid min anmälan i det föregående av frågan om medel på tilläggsstat för detta budgetår under investeringsanslaget Kraftstationer m. m. (p. 2). De nya villkoren avspeglar det förhållandet att kapaciteten hos de nuvarande amerikanska anrikningsanläggningarna inom en nära framtid väntas bli fulltecknad.

Mot denna bakgrund undersöker bolaget möjligheten att upphandla en kvantitet anrikat uran som ett reservlager för delägarnas gemensamma behov. Bolaget har tagit upp förhandlingar med Sovjetunionen, som f. n. är den enda alternativa leverantören av anrikningstjänster, om legoanrikning inom ramen för 1970 års svensk-sovjetiska atomsamarbetsavtal. Även andra leverantörer kan efter hand komma i fråga, bl. a. någon av de europeiska anläggningar som nu planeras. Kostnaderna för upphandlingarna avses komma att bestridas av delägarna i enlighet med konsortialavtalets bestämmelser.

Enligt min mening skulle ett reservlager av anrikat uran för kraftföretagens gemensamma behov medföra betydande fördelar. Som bolaget anfört skulle lagringen bl. a. i viss mån motverka de för kraftindustrin negativa effekterna av de ändrade anrikningsvillkoren i Förenta staterna. Den skulle även underlätta en önskvärd spridning på flera

inköpskällor. Därutöver bör beaktas värdet av ett lager vid störningar i tillförseln. Jag vill dock understryka att den tilltänkta lagringen i första hand är kommersiellt motiverad.

Mot bakgrund av den nya situationen på anrikningsområdet finner jag det naturligt att Svensk kärnbränsleförsörjning AB används som instrument även för annan upphandling än den som avser nämnda reservlager. Vid min anmälan i det föregående av frågan om medel under anslaget Kraftstationer m. m. var jag således inte beredd att tillstyrka att medel anvisades till statens vattenfallsverk avseende förskottsbetalningar för anrikningskontrakt till vissa kraftreaktorer. Upphandlingen av anrikningstjänster för dessa reaktorer bör i stället ske genom bolaget. Härigenom ökar bolagets möjligheter att svara för planering och samordning på lång sikt av landets försörjning med kärnbränsle enligt de riktlinjer som anges av statsmakterna.

Den föreslagna ordningen för upphandling av anrikningstjänster innebär att finansieringen av förskottsbetalningar sker genom Svensk kärnbränsleförsörjning AB. Jag vill understryka att vederbörande kraftföretag därmed inte avlastas det slutliga betalningsansvaret för kärnbränslet. Bolagets löpande kostnader för upphandlingar — inkl. räntor och avgifter för lån — kommer att täckas av kraftföretagen. Detta gäller beträffande upphandlingar för såväl delägarnas gemensamma behov som ett individuellt kraftföretags räkning.

Den angivna ordningen innebär betydande ekonomiska åtaganden för Svensk kärnbränsleförsörjning AB. Bolaget kan således komma att upphandla — förutom det av bolaget föreslagna reservlagret till ett värde av i runt tal 125 milj. kr. — anrikningstjänster till ett antal kraftreaktorer. För de återstående fem reaktorerna inom gällande svensk-amerikanska atomsamarbetsavtal — nämligen Ringhals 3 och 4, Forsmark 1 och 2 samt Oskarshamn 3 — kan anrikningskontrakt tecknas hos Förenta staternas atomenergikommission senast den 31 december 1973, i några fall den 30 juni 1974. Om denna möjlighet utnyttjas, måste enligt de nya anrikningsvillkoren förskottsbetalning erläggas för varje reaktor med ca 5 milj. kr. vid kontraktets tecknande och med ca 5 milj. kr. under vart och ett av de följande två åren. Dessa förskottsbetalningar kan således sammanlagt komma att uppgå till högst ca 75 milj. kr.

En ändring av avtalet med Förenta staterna skulle kunna ge svensk kraftindustri möjligheter att teckna kontrakt med Förenta staternas atomenergikommission om anrikningstjänster även för senare reaktorer. Beställningstiden är enligt de nya amerikanska villkoren åtta år före leverans, vilket innebär att anrikningstjänsterna måste beställas nära tio år före reaktorns planerade idrifttagning. Vad beträffar det statliga kraftsystemet räknar vattenfallsverket med att beställning av anrikningstjänster till ett eventuellt tredje aggregat i Forsmark jämte ett aggregat på annan plats måste ske under första halvåret 1974. Enligt vattenfalls-

verket skulle beställning till ytterligare ett aggregat, om upphandlingen sker i Förenta staterna, bli aktuell under budgetåret 1974/75.

Jag vill framhålla att det för de sistnämnda tre reaktorerna ännu inte föreligger några utbyggnadsbeslut. Ansökningar hos Kungl. Maj:t om tillstånd enligt atomenergilagen har ännu inte ingetts. Jag vill i sammanhanget också erinra om riksdagens ställningstagande (NU 1973: 49, rskr 1973: 184) till frågan om det långsiktiga utbyggnadsprogrammet för kärnkraften, innebärande bl. a. att inga beslut om att bygga ut kärnkraften ytterligare bör fattas förrän ett nytt allsidigt beslutsunderlag förelagts riksdagen. Även om ett sådant utbyggnadsprogram således inte är fastställt måste enligt min mening åtgärder vidtas i god tid för att säkra tillgång till anrikningstjänster. Endast om så sker kan den svenska handlingsfriheten beträffande utbyggnad av kärnkraft bevaras.

Den av mig föreslagna ordningen för upphandling av anrikningstjänster — enligt vilken Svensk kärnbränsleförsörjning AB i princip svarar för tecknandet av nya kontrakt — torde vara särskilt lämplig i en situation där planeringen av olika skäl måste baseras på osäkra förutsättningar. Således kan förskjutningar i tidsprogrammet eller mellan olika projekt lättare hanteras. Jag vill särskilt understryka att bolagets åtaganden i fråga om upphandling av kärnbränsle inte kommer att binda statsmakternas ställningstagande till frågor om fortsatt utbyggnad av kärnkraft.

För att Svensk kärnbränsleförsörjning AB skall kunna genomföra upphandlingar på kärnbränsleområdet i enlighet med vad jag förordat krävs att bolaget kan ställa säkerhet för sina åtaganden gentemot såväl långgivare som leverantörer. Bolaget har hemställt om en statlig säkerhet av 250 milj. kr. i första hand för att medge upptagande av lån för finansiering av ett för kraftindustrin gemensamt lager med anrikat uran. Beloppet har beräknats bl. a. med hänsyn till att säkerheten vid vissa upphandlingar kan komma att behöva tas i anspråk samtidigt för såväl betalningsgaranti till leverantör som borgen till långgivare. Till framställningen har fogats en förbindelse från delägarna att tillskjuta medel för täckande av bolagets kostnader för lån för vilka ifrågavarande säkerhet gäller.

Bolagets beräkningar av behovet av säkerhet är jag beredd att godta. Ramen bör emellertid utöver vad bolaget angett utvidgas med hänsyn till vad jag nyss förordat beträffande medel till förskottsbetalningar för anrikningstjänster till vissa kraftreaktorer. Ramen för säkerheten bör därför sättas till 300 milj. kr. Jag förordar att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa ifrågavarande säkerhet. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande säkerheten.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa säkerhet med högst 300 000 000 kr. för Svensk kärnbränsleförsörjnings AB åtaganden i samband med upphandlingar av kärnbränsle.

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[4] 11. **Lån till Aktiebolaget Atomenergi.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1973/74. Under denna anslagsrubrik har tidigare anvisats sammanlagt 126,5 milj. kr. till AB Atomenergi. Medlen har bolaget använt för investeringar i byggnader och andra anläggningar, framför allt i Studsvik.

AB Atomenergi

I skrivelse den 26 juni 1973 har AB Atomenergi hemställt om ett anslag av 5 225 000 kr. ur fonden för låneunderstöd för att täcka kostnader för inköp av anrikat uran och därvid anfört i huvudsak följande.

För driften av bolagets materialprovsningsreaktor R2 i Studsvik erfordras anrikat uran. Sedan år 1960 har uran till reaktorn kunnat hyras av den amerikanska atomenergikommissionen. I mars 1973 meddelade dock kommissionen, att den inte kunde tillhandahålla nukleärt material för uthyrning efter den 30 juni 1973 annat än under en kortare övergångsperiod. Efter förhandlingar med atomenergikommissionen beslöt bolaget mot denna bakgrund att lösa in det anrikade uranet i R2-reaktorn. Bolaget lämnade därvid över en viss kvantitet naturligt uran till kommissionen och betalade för anrikning av detta uran. Bolaget kunde uppnå goda ekonomiska villkor vid uppgörelsen genom att affären genomfördes i sin helhet före den 15 augusti 1973, då priserna på anrikningstjänster steg från 32 \$ per separationsenhet till 36 \$ per enhet för långtidskontrakt och 38,50 \$ per enhet för enstaka leveranser.

Departementschefen

Efter överläggningar under år 1973 mellan AB Atomenergi och den amerikanska atomenergikommissionen har parterna varit överens om att bolaget skulle förvärva det nukleära material som används i materialprovsningsreaktorn R2 i Studsvik. För att täcka kostnaderna för förvärvet har bolaget hemställt om ett anslag av 5 225 000 kr. ur fonden för låneunderstöd.

Jag har inget att erinra mot bolagets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 5 225 000 kr.

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[5] **2. Förvärv av aktier i AB Gullhögens bruk.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för innevarande budgetår.

AB Gullhögens bruk (Gullhögen) driver i Skövde tillverkning av cement och äger andel i företag som tillverkar andra byggnadsmaterial.

Efter beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 11, SU 1969: 33, rskr 1969: 98) tecknade staten 50 000 nya aktier i Gullhögen i samband med att Svenska skifferolje AB och dess dotterbolag överlät koncernens anläggningar för lättbetongtillverkning m. m. till Gullhögen.

Till följd av fondemissioner innehar staten numera 54 945 aktier i bolaget, motsvarande 10,9 % av aktiekapitalet och 7,8 % av aktiernas sammanlagda röstvärde.

Gullhögen och Ytong AB, som numera ändrat sin firma till Yxhult AB, träffade år 1966 ett avtal om tekniskt och kommersiellt samarbete och förvärvade då vissa aktieposter i varandras företag. Samarbetet visade sig emellertid ej ge avsedda fördelar och som följd därav träffade bolagen i juni 1972 en överenskommelse om att avbryta samarbetet och upplösa det ömsesidiga aktieägandet. Nämnada överenskommelse innebär å ena sidan att Gullhögen skulle överlåta sina aktier i Yxhult AB till det tyska bolaget Ytong AG, samt å andra sidan att Yxhult AB skulle överlåta sina aktier i Gullhögen till Gullhögens övriga aktieägare med fördelning dem emellan i direkt proportion till deras tidigare aktieinnehav. Vid denna fördelningsgrund faller 18 633 aktier på statens del och 109 251 aktier på övriga aktieägare.

De sålunda överenskomna aktieöverlåtelserna fullföljdes — utom såvitt angår överlåtelserna till staten — den 18 juli 1973. Flertalet av Gullhögens aktieägare har därefter i sin tur överlåtit sina aktier i Gullhögen till Cementa AB, som därmed kommit att äga ca 84 % av aktierna i Gullhögen.

Mellan staten och Yxhult AB träffades den 2 juli 1973 ett avtal med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, enligt vilket Yxhult AB till staten överlåter resterande 18 633 aktier i Gullhögen för 200 kr. per aktie, totalt 3 726 600 kr. Aktierna överlåtes med rätt till utdelning fr. o. m. för räkenskapsåret 1972/73. Köpeskillingen skall erläggas kontant senast den 31 december 1973.

Avtalet torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som bilaga a.

Om förvärvet genomförs kommer statens andel av Gullhögens aktiekapital att uppgå till 14,6 %. Andelen av totala röstvärdet kommer att vara 10,5 %. Om staten inte utnyttjar erbjudandet att köpa aktierna kommer de att överlåtas till Cementa AB.

Jag anser att erbjudandet att förvärva aktierna bör utnyttjas och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvärv av aktier i AB Gullhögens bruk* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 3 726 600 kr.

[6] **3. Förvärv av aktier i AB Eiser.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1973/74.

Den 29 oktober 1973 träffades, under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, ett avtal mellan svenska staten och Eiser Invest AB som innebär att staten förvärvar hälften av aktierna i AB Eiser (Eiser). Köpeskillingen uppgår till 45 milj. kr. Dessförinnan hade arbetsmarknadsstyrelsen och Eiser träffat ett avtal som innebär att Eiser erhåller statligt regionalpolitiskt stöd för att förlägga en planerad utvidgning av sin verksamhet till Sverige i stället för till utlandet. Detta avtal är träffat med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande och under förutsättning att staten förvärvar aktier i Eiser.

Textil- och konfektionsindustrin har under 1950- och 1960-talen genomgått en omstrukturering som resulterat i bl. a. en minskning av antalet anställda och en koncentration av tillverkningen till färre orter. Det är särskilt tillverkningen av ylle- och bomullsvoror som genomgått denna utveckling. Även konfektionssektorn har, framför allt i fråga om konventionella varor, minskat i omfattning. I viss utsträckning har de svenska företagen valt att förlägga konfektionsenheter till länder med lägre löne- och omkostnadsnivå än i Sverige. Självförsörjningsgraden i fråga om textil- och konfektionsvaror i Sverige har påtagligt minskat under senare år.

Antalet anställda i svensk textil- och konfektionsindustri minskade under 1960-talet med omkring 25 000 och uppgick år 1970 till närmare 70 000, vilket motsvarar ca 7,3 % av antalet sysselsatta inom industrin. Mellan åren 1970 och 1972 minskade antalet anställda i branschen ytterligare. Ifrågavarande industris andel av förädlingsvärdet inom svensk industri utgjorde samma år ca 5 % medan dess andel av vår industriexport uppgick till ca 2,7 %. Utrikeshandeln med textil- och konfektionsvaror ökade under 1960-talet och hade år 1972 ett värde av ca 1 100 milj. kr. för exporten och 3 600 milj. kr. för importen.

Under de senaste åren har en stabilisering av utvecklingen skett inom textil- och konfektionsindustrin och en viss förbättring kunnat skönjas. Strukturomvandlingen och anpassningen av produktionen har medverkat till ökad konkurrenskraft med framgångar på exportmarknaderna som följd.

Geografiskt är textilindustrin till två tredjedelar koncentrerad till ett relativt begränsat område i sydvästra Sverige. Omkring hälften av textilindustrins och ca 80 % av konfektionsindustrins anställda i Sverige är kvinnor och en tredjedel av de anställda är över femtio år.

Textil- och konfektionsindustrin har hittills endast i ringa omfattning varit representerad i Norrland. Den förhållandevis höga personalintensiteten och ökade differentieringen av arbetsmarknaden som etablering av konfektionsföretag innebär gör en sådan särskilt lämplig i regioner med sysselsättningsproblem och ensidigt näringsliv.

Inom Ådalsområdet kvarstår svåra sysselsättningsproblem trots energiska insatser från såväl statliga organ som från berörda kommuner. En av orsakerna härtill är att området fortfarande i stor utsträckning är beroende av den konjunkturkänsliga massa- och träindustrin. Antalet sågverk har minskat starkt som en följd av sammanslagningar till större och rationellare enheter. Som i flertalet områden med långvariga sysselsättningsproblem har kvinnorna och de äldre särskilda svårigheter på arbetsmarknaden i Ådalen. Behovet av en etablering av företag med annan verksamhetsinriktning är därför stort.

Staten har i Ådalen bl. a. genom företagsförvärv och etableringar, främst i Svenska industrietableringsaktiebolagets regi, försökt att bibehålla och skapa ny sysselsättning. Ytterligare sådana åtgärder får dock anses nödvändiga.

I Gällivare domineras näringslivet av LKAB. Genom att gruvbrytningen hittills rekryterat nästan uteslutande manlig arbetskraft har kvinnorna i Gällivare haft små möjligheter att gå ut i arbetslivet. Den kvinnliga undersysselsättningen kan också medföra rekryteringssvårigheter vid gruvfälten.

Eiser är ett produktionsbolag som ägs av det börsnoterade Eiser Invest AB. Eiser har ett aktiekapital av 20 milj. kr. fördelat på 200 000 aktier om vardera nominellt 100 kr. Bolaget, som med dotterbolag är landets största företagsgrupp inom textil- och konfektionsbranschen, hade en omsättning verksamhetsåret 1972/73 av 257 milj. kr., varav ca 70 milj. kr. utgjorde exportförsäljning. Antalet anställda i koncernen uppgår till ca 3 200 i Sverige och till ca 400 i utlandet. Eiser, som bildades år 1913 under namnet AB Sveriges Förenade trikåfabriker, har från starten tillverkat strumpor, underkläder, klänningar, jumprar, baddräkter m. m. Sortimentet har senare vidgats till att omfatta även kostymtyg av trikåtyp. De från början spridda företagsenheterna har efter hand koncentrerats till Borås där ca 1 300 av moderbolagets totalt ca 2 100 anställda arbetar. Företaget har dessutom produktionsenheter i Malmö, Halmstad, Sjöbo samt i ytterligare några orter.

Under senare år har Eiser förvärvat bl. a. AB Malmö Strumpfabrik och Brason konfektions AB. År 1971 bildades Stigtext AB i samarbete med Statsföretag AB. Företagsförvärven och engagemanget i Stigtext har bl. a. medfört att sortimentet utvidgats till att omfatta även byxor och garner för framställning av hemtextil.

I Finland har Eiser sedan år 1971 ett helägt dotterbolag, Suomen Eiser OY med produktion av underkläder för försäljning i Sverige.

Företaget kommer enligt ett tidigare beslut i Eiser att under år 1974 utöka sin verksamhet. Efter denna utökning kommer antalet anställda i det finska bolaget att vara ca 500.

I samband med ett företagsförvärv under slutet av 1960-talet erhöll Eiser ett dotterbolag i Portugal. Detta företag, som har ca 150 anställda, tillverkar korsetter m. m.

I Förenta staterna äger Eiser hälften av aktierna i ett företag, Alba-Eiser Inc., som tillverkar kostymtyger.

Eiser har under år 1973 investerat bl. a. i en utbyggnad av spinneriet i Borås. Under år 1974 kommer, förutom utbyggnaden av fabriken i Finland, varptrikåstickeriet i Mullsjö att byggas ut.

Eiserkoncernen kan anses väl konsoliderad men har under en följd av år visat låg räntabilitet. En viss förbättring av resultatet har dock skett under det senaste verksamhetsåret och ytterligare förbättring kan enligt koncernens budget förväntas under de närmaste åren. Utdrag ur Eisers årsredovisning för verksamhetsåret 1972/73 torde få fogas till detta protokoll som *bilagorna b—d*.

Det inledningsvis nämnda avtalet mellan arbetsmarknadsstyrelsen och Eiser innebär att konfektionsfabriker uppförs i Kramfors, Sollefteå och Gällivare. Denna verksamhet förutsätts komma att bereda sammanlagt ca 600 personer sysselsättning i nämnda orter fördelat med 150 i Kramfors, 250 i Sollefteå och 200 i Gällivare. Anställningarna beräknas tillkomma successivt under en period av fem år. I Gällivare kommer Brason konfektions AB att starta produktion av byxor. I Kramfors och Sollefteå kommer underkläder och yttertrikå att produceras i Eisers regi.

Anställning av personal beräknas ske med början i augusti 1974 och verksamheten vara fullt utbyggd under år 1979. Vid personalrekrytering, som kommer att ske i samarbete mellan företaget, arbetsmarknadsmyndigheterna och de fackliga organisationerna, skall möjligheter att anställa äldre arbetskraft beaktas.

Enligt min mening är det värdefullt att med denna övrensommelse medverka till en förbättring av den regionala balansen och i de berörda orterna öka differentieringen på arbetsmarknaden. Staten har med stödåtgärder medverkat till textil- och konfektionsbranschens ökade anpassning och förbättrade konkurrensläge. Det är enligt min mening lämpligt att staten förvärvar hälften av aktierna i landets största textil- och konfektionsföretag och härigenom får ökade möjligheter att aktivt följa och påverka strukturomvandlingen i branschen. Genom det branschkunnande som finns inom Eiserkoncernen blir det möjligt att snabbt bygga upp produktionen i de nya enheterna. Jag anser det också vara mycket värdefullt att Eiser, efter att under en följd av år ha expanderat i utlandet, nu i huvudsak kan väntas förlägga sin expansion till Sverige.

Priset för hälften av aktierna i Eiser, 45 milj. kr., har bedömts mot bakgrund av vad jag nyss anfört samt med hänsynstagande till en på sedvanligt sätt utförd substansvärdering och en bedömning av framtida avkastning.

Uppförandet av de planerade anläggningarna i Kramfors, Sollefteå och Gällivare kommer att ske successivt under en femårsperiod. Efter som statens förvärv av hälften av aktierna har ett direkt samband med dessa nyctableringar bör likviden delas upp i tre lika stora delar. Enligt avtalet skall 15 milj. kr. erläggas kontant i samband med att staten övertar aktierna. Beloppet skall erläggas inom fem veckor efter den dag riksdagens godkännande föreligger, dock senast den 31 januari 1974. Samtidigt skall skuldebrev för återstående del av köpeskillingen överlämnas. Skuldebreven skall betalas med lika delar senast den 31 januari 1975 och den 31 januari 1976 och skall löpa med en årlig ränta, som med 3 % överstiger vid varje tillfälle gällande diskonto.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att såsom dellikvid för förvärv av aktier i AB Eiser utge skuldebrev till ett belopp av 30 000 000 kr. jämte ränta,
2. till *Förvärv av aktier i AB Eiser* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

[7] **Finansiering av Svenska industrietablerings AB.** Genom beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 56, SU 1969: 106, rskr 1969: 250) tecknade staten nya aktier för 9,6 milj. kr. i det av Svenska utvecklings AB bildade Svenska industrietablerings AB (SVETAB), varjämte fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigades att ställa garanti för lån till bolaget intill ett belopp av 20 milj. kr. jämte ränta. Härvid angavs målet för SVETAB vara att skapa nya arbetstillfällen genom etablerande av nya och utbyggnad av befintliga företag. Detta kan göras genom helstatliga företag eller i samarbete med det enskilda näringslivet, kommuner och Kooperationen. SVETAB bör i angivet syfte kunna inträda som hel- eller delägare i företag i samband med exempelvis expansions- eller rationaliseringsinvesteringar. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt industrietablering i regioner med sysselsättningsvärigheter. SVETAB skall drivas på affärsmässiga grunder och med krav på lönsamhet.

Vidare bör företaget, så snart det bedöms förenligt med dess intressen, avyttra de aktieposter som bolaget kommer att besitta. I prop. 1969: 56 framhölls det därför som angeläget att SVETAB inte ändrar karaktär till förvaltningsbolag. Efter statsmakternas beslut år 1969 (prop. 1969: 121, SU 1969: 168, rskr 1969: 381) överfördes SVETAB till Statsföretag AB den 1 januari 1970.

I enlighet med den angivna målsättningen har SVETAB engagerat sig i ett antal hel- eller delägda företag. Flertalet av dessa har varit antingen nyetableringar av företag baserade på nya produktidéer eller förvärv av företag för att få till stånd en finansiell sanering eller liknande och därmed möjliggöra fortsatt verksamhet och utveckling av företagen. Här kan särskilt nämnas etableringarna av Nylands mattfabrik AB i Ytterlännäs och Nordtool AB i Piteå samt förvärven av ETRI-Erikssons träindustrier AB i Bjurträsket och J. O. Dahlberg AB i Kramfors. Som en följd av SVETAB:s åtgärder är i dag ca 900 personer inom det s. k. stödområdet anställda inom SVETAB-företag. Totalt är ca 1 100 personer anställda inom SVETAB-gruppen.

Företagen har under den tid de ingått i SVETAB-gruppen investerat sammanlagt ca 48 milj. kr. Under samma tid har SVETAB till dessa företag i form av aktiekapital och koncernbidrag tillskjutit 29,3 milj. kr., vari är inräknade även bidrag för förlusttäckning.

Flertalet av företagen, antingen nystartade eller befintliga som utökar verksamheten, har organisations- och igångkörningskostnader som inte kan täckas av överskott från annan verksamhet. Ifrågavarande kostnader täcks till större delen av koncernbidrag och ägarettillskott från Statsföretag. Under åren 1970—1972 har Statsföretag tillfört SVETAB 27,7 milj. kr. i koncernbidrag och 3 milj. kr. i form av aktieteckning eller annat ägarettillskott.

Statsföretag har meddelat att SVETAB:s aktuella planer för åren 1973—1975 tar sikte på en sysselsättningsökning av ungefär samma omfattning som hittills, dvs. med ca 200 arbetstillfällen per år. De medel som behöver tillföras från Statsföretag till SVETAB dels för finansiering av sysselsättningsskapande investeringar, dels för täckande av förluster beräknas motsvara en från Statsföretag minskad utdelning till ägaren med ca 20 milj. kr. per år för de tre nämnda verksamhetsåren.

Enligt min mening bör SVETAB i minst samma omfattning som hittills fortsätta sin verksamhet att genom etableringar och utbyggnader av företag skapa nya sysselsättningsmöjligheter, framför allt inom stödområdet. Målsättningen för åren 1973—1975 bör därför vara att inom detta öka sysselsättningen med minst 600 arbetstillfällen. För att detta skall bli möjligt måste medel ställas till bolagets förfogande.

Hittills har SVETAB:s verksamhet understötts av Statsföretag som årligen tillfört bolaget koncernbidrag och aktieägartillskott. Huvuddelen av dessa medel har tillsammans med SVETAB:s eget kapital och upplåning använts för etablering och förvärv av företag. Det har nu från Statsföretags sida framställts önskemål om en ändring när det gäller att tillföra medel till SVETAB, vilket innebär att ägaren/staten i fortsättningen genom minskade krav på utdelning från Statsföretag AB ställer behövliga medel till förfogande. I gengäld skall SVETAB åta sig att i angiven omfattning öka sysselsättningen, främst inom stödområdet.

Jag delar Statsföretags uppfattning att en annan ordning i fortsättningen bör tillämpas rörande medelstillskott till SVETAB. Huvuddelen av SVETAB:s verksamhet anser jag ha sådan samhällsekonomisk inriktning att det i prop. 1969: 121 (s. 35) angivna offertförfarandet skulle kunna vara tillämpligt. En ordning där Kungl. Maj:t och riksdagen prövar medelsbehovet för varje projekt blir emellertid tämligen omständig. Jag anser det därför önskvärt att finna en form för att finansiera SVETAB:s sysselsättningsfrämjande projekt som är enklare och snabbare och som dessutom ger bolaget möjlighet att planera sin verksamhet några år framåt.

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 121, SU 1969: 168, rskr 1969: 381) befriades Statsföretag från utdelningsplikt till ägaren/staten för verksamhetsåren 1970—1972. Fr. o. m. året 1973 kommer bolaget att lämna utdelning till ägaren. Jag anser en lämplig form för finansiering av SVETAB:s verksamhet vara att Statsföretag lämnar bidrag mot att ägaren/staten i motsvarande mån minskar sitt krav på utdelning från Statsföretag. SVETAB:s behov av medel för investeringar och förlusttäckning för åren 1973—1975 beräknas begränsa Statsföretags utdelningsförmåga med sammanlagt ca 60 milj. kr. Med anledning härav förordar jag att kravet på utdelning från Statsföretag med hänsyn till bolagets finansiering av SVETAB:s verksamhet för åren 1973—1975 bör minska med sammanlagt högst 60 milj. kr., dvs. ca 20 milj. kr. per år. Statsföretag bör vara oförhindrat att lämna finansieringsstödet till SVETAB helt eller delvis i form av koncernbidrag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna att för finansiering av Svenska industrietablerings AB:s verksamhet under åren 1973—1975 kravet på utdelning från Statsföretag AB för nämnda år minskas med sammanlagt högst 60 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga a till bilaga 11

Mellan Yxhult AB, nedan kallat Yxhult, å ena sidan, och Svenska Staten, å andra sidan, har denna dag träffats följande

Överlåtelseavtal

§ 1.

Yxhult överlåter till Staten 18 633 aktier i AB Gullhögens Bruk serie B bundna för en köpeskillning om 200 kr. per styck, eller sålunda sammanlagt 3 726 600 kronor. Aktierna överlåtes inklusive på aktierna belöpande rätt till vinstutdelning fr. o. m. för räkenskapsåret 1972/73.

Köpeskillningen erlägges kontant den 31 december 1973.

Å aktieöverlåtelsen utgående fondstämpel skall i sin helhet betalas av Yxhult. Vederbörlig avräkningsnota upprättas av Yxhult.

§ 2.

Staten skall äga rätt att såsom köpare till de i § 1 omnämnda aktierna i sitt ställe insätta av Staten helägt bolag, förutsatt att Yxhult underrättas därom före den 31 december 1973.

§ 3.

Tvister rörande tolkningen och tillämpningen av detta avtal och därur härflytande rättsförhållanden skall avgöras genom skiljedom enligt vid tvistens uppkomst gällande lag om skiljemän.

Detta avtal har upprättats i två exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

Stockholm den 2 juli 1973

Utdrag ur AB Eisers årsredovisning

Aktiebolaget EISER

Styrelsen för AB Eiser och verkställande direktören får härmed för tiden 1/7 1972—30/6 1973 avgiva följande

Förvaltningsberättelse

Efter en importminskning under år 1971 ökade åter importen 1972. Ökningen, totalt ca 5 %, hänförs sig huvudsakligen till import från gamla Efta-området. Resultatet av vår egen textilrörelse har något förbättrats, men är fortfarande otillfredsställande. Den budget, som gjorts, har inte fullt kunnat nås beroende på den låga avsättningen under våren av textilvaror hos våra stora avkänare. Vidare har modemässigt vävda varor under året varit föremål för större intresse.

Prognoserna för kommande år försvåras av de våldsamt stigande råvarupriserna. Dessas inverkan på allmänhetens förmåga att konsumera trikåplagg är svåra att klart bedöma. Prognosen visar dock på viss fortsatt förbättring.

Strävan till koncentration har fortsatt. Tillverkning av herrstrumpor har samordnats till bolagets huvudfabrik härför och bolagets fabrik i Sandared utanför Borås har samordnats med fabriken för baddräkter inne i staden. Samordningarna har genom samråd kunnat ske utan men för berörd personal.

I Finland har etapp tre blivit färdig under våren och etapp fyra har beställts och kommer att färdigställas våren 1974, varefter fabriksytan kommer att uppgå till 11 000 m² med plats för 500—600 arbetstagare. Utbyggnaden av den hälftendelägda fabriken Alba-Eiser har fortsatt och resultat av verksamhetsåret och ställningen per den 30 juni 1973 har för första gången medtagits i koncernredovisningen. Svårigheterna att nå fullgod kvalitet har nu börjat övervinnas och trots stora kostnader för försäljning av sekunda väv och avsevärda störningar genom dollarns devalvering har verksamhetsåret 1972—73 visat överskott. Detta bör kunna ökas innevarande år.

Resultatet vid AB Stigtex, ägt till två tredjedelar av AB Statsföretag och en tredjedel av AB Eiser, men helt samordnat med AB Eisers administration har visat en glädjande utveckling.

Bilaga c till bilaga 11

Utdrag ur AB Eisers årsredovisning

Koncernresultaträkning
(Belopp i tkr)

	1/7 72—30/6 73		1/7 71—30/6 72	
Fakturerad försäljning inom Sverige	187 925		178 972	
i utlandet	<u>69 055</u>	256 980	<u>43 493</u>	222 465
Tillverknings-, försäljnings- och administrationskostnader		247 797		215 312
Förlust i AB Hudson		—		<u>2 074</u>
Rörelseintäkt före avskrivningar, räntor och minoritetsandel		9 183		5 079
Intäktsräntor	191		260	
Kostnadsräntor till utomstående	1 509		719	
till moderbolaget	<u>1 606</u>	2 924	<u>796</u>	1 255
Rörelsevinst före avskrivningar och minoritetsandel		6 259		3 824
Minoritetsandel		<u>757</u>		—
Intäkt före avskrivningar, extra- ordinära poster och disposition		5 502		3 824
Extraordinära intäkter		164		127
Inspråktagande av investeringsfond		1 268		1 715
Upplöst varulagerreserv		<u>1 795</u>		<u>1 008</u>
Summa intäkter		8 729		6 674
Avskrivningar		6 925		5 987
Inkomstskatt		<u>528</u>		<u>343</u>
Nettovinst tkr		<u>1 276</u>		<u>344</u>

Bilaga d till bilaga 11

Utdrag ur AB Eisers årsredovisning

Koncernbalansräkning
(Belopp i tkr)

	30/6 1973	30/6 1972	
Tillgångar			
Omsättningstillgångar			
Kassa och bankfordringar		8 641	4 655
Främmande växlar		3 095	1 000
Fordringar			
Fordringar hos kunder	37 997	33 499	
Förutbetalda kostnader	425	302	
Upplupna intäkter	11	8	
Förskott å varuleveranser	93	46	
Skattefordran	765	41	
Övriga fordringar	2 455	1 334	35 230
Varulager	86 187		62 590
Summa omsättningstillgångar	139 669		103 475
Spärrkonto hos Riksbanken för investeringskonto	3 329		3 329
Anläggningstillgångar			
Aktier och andelar	1 154		1 250
Fordringar			
Förskott å anläggningar	552	958	
Övriga fordringar	16	1 363	2 321
Maskiner och inventarier			
Ackumulerade investeringar	97 842	92 414	
Ackumulerade avskrivningar	86 038	84 406	8 008
Fastigheter			
Ackumulerade investeringar	36 841	34 964	
Ackumulerade avskrivningar	6 628	4 525	30 439
Insatslägenheter		108	—
Summa anläggningstillgångar	43 847		42 018
Summa tillgångar tkr	186 845		148 822
Ställda pantar:			
Fastighetsinteckningar	48 831		33 161
Företagsinteckningar	21 950		7 800
Skulder och eget kapital			
Kortfristiga skulder			
Skulder till koncernbolag		1 797	954
Skulder till andra			
Varuaccepter	2 611	—	
Förlagsaccept	600	—	
Skulder till leverantörer	30 151	15 279	
Upplupna kostnader	9 772	8 763	
Personalens källskatt	6 834	6 583	
Mervärdesskatt	339	1 804	
Amorteringsskuld	545	238	
Övriga skulder	342	827	33 494
Summa kortfristiga skulder	52 991		34 448

	30/6 1973	30/6 1972	
Långfristiga skulder			
Skulder till koncernbolag		18 868	16 145
Skulder till andra			
Checkräkningskredit	12 308	1 182	
Återlån av ATP-medel	2 013	—	
Intecknings- och reverslån	18 128	12 968	
Avsatt till pensioner			
PRI	4 312	3 899	
Övrigt	3 860	3 777	21 826
Summa långfristiga skulder	59 489		37 971
Minoritetsandel	526		
Obeskattade reserver och eget kapital			
Obeskattade reserver			
Avsatt till pensioner	794	883	
Varulagerreserv	38 238	37 704	
Investeringsfond	6 038	7 306	
Lagerinvesteringskonto	12 500	12 500	58 393
Eget kapital			
Aktiekapital	20 000	20 000	
Reservfond	4 000	4 000	
Skuldregleringsfond	611	590	
Bundna fonder hos dotterbolag	1 709	1 677	
Disponibla vinstmedel	1 797	1 502	
Summa	28 117	27 769	
Avgår: överparivärde	13 124	10 103	
Summa	14 993	17 666	
Nettovinst	1 276	344	18 010
Summa eget kapital och obeskattade reserver	73 839		76 403
Summa skulder och eget kapital tkr	186 845		148 822
Ansvarsförbindelser:			
Garantiförbindelse till Arbetsgivareföreningen	1 523	1 290	
Övriga ansvarsförbindelser	4 935	4 955	

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om ytterligare medel för budgetåret 1973/74 till reparations- och underhållskostnader m. m. under slottsbyggnadernas och kriminalvårdsstyrelsens delfonder av statens allmänna fastighetsfond och anför.

[1] **Reparations- och underhållskostnader m. m. under slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond.** Under posten till reparations- och underhållskostnader m. m. har för denna delfond i staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1973/74 beräknats 10,4 milj. kr.

Kungl. Maj:t har under sommaren och hösten 1973 successivt lämnat byggnadsstyrelsen i uppdrag att utföra ett stort antal byggnads- och underhållsobjekt som ett led i åtgärderna för att stimulera sysselsättningen inom byggnadssektorn. Arbetena utgör huvudsakligen tidigare lagda objekt ur byggnadsstyrelsens produktions- och underhållsplaner. Kostnadsramarna för dessa objekt uppgår sammanlagt till ca 130 milj. kr. I flertalet fall föranleder de nämnda uppdragen anmälan för riksdagen av nya byggnadsobjekt under berörda investeringsanslag. I andra fall är objekten avsedda att utföras med medel till reparations- och underhållskostnader under statens allmänna fastighetsfond.

Enligt byggnadsstyrelsens beräkningar kommer utgifterna — inkl. medelsförbrukning som hänför sig till de av Kungl. Maj:t givna uppdragen om tidigareläggning i sysselsättningsfrämjande syfte — under posten Reparations- och underhållskostnader m. m. i staten för byggnadsstyrelsens delfond att innevarande budgetår uppgå till sammanlagt 168,5 milj.

kr. Detta belopp beräknas kunna täckas av tillgängliga medel. De sammanlagda utgifterna under motsvarande post i staten för slottsbyggnadernas delfond kommer enligt styrelsens beräkningar att under budgetåret uppgå till ca 16,6 milj. kr., i vilket belopp ingår fortsatta iståndsättningsarbeten inom Landskrona citadell. Dessa arbeten omfattas av tidigareläggningarna och kostnaderna härför kan inte täckas av tillgängliga medel. Jag förordar, i likhet med byggnadsstyrelsen, att ett belopp om 2,1 milj. kr. anvisas utöver den för budgetåret 1973/74 fastställda staten. Ifrågasvarande utgiftspost bör därför räknas upp med nämnda belopp.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att i staten för statens allmänna fastighetsfond, slottsbyggnadernas delfond, under posten *Reparations- och underhållskostnader m. m.* för budgetåret 1973/74 beräkna ett belopp av ytterligare 2 100 000 kr.

[2] **Reparations- och underhållskostnader m. m. under kriminalvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.** Under Reparations- och underhållskostnader m. m. har för denna delfond i staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1973/74 beräknats 10 203 000 kr.

Kungl. Maj:t har i sysselsättningsskapande syfte genom olika beslut under budgetåret 1972/73 uppdragit åt kriminalvårdsstyrelsen att utföra ett stort antal ombyggnadsarbeten vid skilda fängvårdsanstalter. Ombyggnadsarbetena skall bekostas från posten till reparations- och underhållskostnader m. m. i staten för kriminalvårdsstyrelsens delfond. Kostnadsramarna för dessa objekt uppgår sammanlagt till ca 21,7 milj. kr. Enligt kriminalvårdsstyrelsens beräkning kommer medelförbrukningen under posten Reparations- och underhållskostnader m. m. att öka med 19,4 milj. kr. under innevarande budgetår på grund av nämnda ombyggnadsarbeten. Jag har inte något att erinra mot denna beräkning och förordar att ifrågasvarande utgiftspost räknas upp med nämnda belopp.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att i staten för statens allmänna fastighetsfond, kriminalvårdsstyrelsens delfond, under posten *Reparations- och underhållskostnader m. m.* för budgetåret 1973/74 beräkna ett belopp av ytterligare 19 400 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 13

Förteckning

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen i prop. 1973: 170 begärda anslag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74.

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

	<i>II. Justitiedepartementet</i>	
D 8	Utrustning till domstolar m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 930 000
	<i>IV. Försvarsdepartementet</i>	
H 10	FN-styrkors verksamhet utomlands, <i>reservationsanslag</i>	10 600 000
H 11	Övervakningskontingenten i Korea, <i>reservationsanslag</i>	700 000
	<i>VI. Kommunikationsdepartementet</i>	
F 9	Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland, <i>reservationsanslag</i>	2 400 000
	<i>VIII. Utbildningsdepartementet</i>	
B 16	Bidrag till särskilda kulturella ändamål, <i>reservationsanslag</i>	1 800 000
E 49	Atomforskning, <i>reservationsanslag</i>	750 000
	<i>IX. Jordbruksdepartementet</i>	
B 15	Främjande av rennäringen, <i>reservationsanslag</i>	4 000 000
	<i>X. Handelsdepartementet</i>	
B 2	Handelssekreterare, <i>reservationsanslag</i>	250 000
	<i>XII. Civildepartementet</i>	
E 1	Kartverket: Allmänna kartarbeten, <i>reservationsanslag</i>	525 000
	Summa för driftbudgeten	22 955 000

KAPITALBUDGETEN**Kapitalinvestering****I. Statens affärsverksfonder****E. Förenade fabriksverken**

2	Finansiering av stirlingprojektet	2 000 000
---	-----------------------------------	-----------

F. Statens vattenfallsverk

1	Kraftstationer m. m.	61 000 000
---	----------------------	------------

II. Statens allmänna fastighetsfond**Justitiedepartementet:**

1	Polishus m. m.	35 700 000
2	Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	950 000
3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	12 000 000
4	Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	19 000 000

Finansdepartementet:

12	Inköp av fastigheter m. m.	20 000 000
----	----------------------------	------------

Utbildningsdepartementet:

14	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	8 000 000
15	Radio- och televisionshus	8 450 000

IV. Statens utlåningsfonder**Jordbruksdepartementet:**

9 a	Lånefonden för insamling av skogsfrö	3 000 000
-----	--------------------------------------	-----------

V. Fonden för låneunderstöd**Industridepartementet:**

11	Lån till Aktiebolaget Atomenergi	5 225 000
----	----------------------------------	-----------

VI. Fonden för statens aktier**Industridepartementet:**

2	Förvärv av aktier i AB Gullhögens bruk	3 726 600
3	Förvärv av aktier i AB Eiser	15 000 000

Summä för kapitalbudgeten **194 051 600**

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	1
<i>Justitiedepartementet Bil. 1</i>	3
Utrustning till domstolar m. m.	3
Polishus m. m.	4
Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	6
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	7
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	9
<i>Försvarsdepartementet Bil. 2</i>	11
FN-styrkors verksamhet utomlands	11
Övervakningskontingenten i Korea	12
<i>Socialdepartementet Bil. 3</i>	15
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	15
<i>Kommunikationsdepartementet Bil. 4</i>	17
Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland	17
<i>Finansdepartementet Bil. 5</i>	21
Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	21
Inköp av fastigheter m. m.	22
<i>Utbildningsdepartementet Bil. 6</i>	25
Bidrag till särskilda kulturella ändamål	25
Nationalmuseet: Förvaltningskostnader	26
Bidrag till driften av grundskolor m. m.	27
Atomforskning	28
Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.	28
Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	31
Radio- och televisionshus	32
Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	33
<i>Jordbruksdepartementet Bil. 7</i>	35
Främjande av rennäringen	35
Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	37
Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.	38
Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	40
Lånefonden för insamling av skogsfrö	41
<i>Handelsdepartementet Bil. 8</i>	43
Handelssekreterare	43
<i>Inrikesdepartementet Bil. 9</i>	45
Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler	45
<i>Civildepartementet Bil. 10</i>	47
Kartverket: Allmänna kartarbeten	47
<i>Industridepartementet Bil. 11</i>	49
Finansiering av stirlingprojektet	49
Kraftstationer m. m.	52
Statlig säkerhet för Svensk kärnbränsleförsörjning AB	56
Lån till Aktiebolaget Atomenergi	61
Förvärv av aktier i AB Gullhögens bruk	62
Förvärv av aktier i AB Eiser	63
Finansiering av Svenska industriablerings AB	66

Statens allmänna fastighetsfond Bil. 12 75
Reparations- och underhållskostnader m. m. under slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond 75
Reparations- och underhållskostnader m. m. under kriminalvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond 76
Förteckning över av Kungl. Maj:t hos riksdagen i prop. 1973: 170 begärda anslag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 *Bil. 13* 77